

TER ADVISERING

10.2.e

Aan de Minister

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Elektriciteit

Auteur

10.2.e

T. 070 370 6040

minezk.nl

Datum

13 mei 2020

Kenmerk

DGKE-E / 20143883

Bhm: 20144554

Kopie aan

10.2.e

Bijlage(n)

nota

Aansluitproblematiek datacentrum "Tulip"

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

10.2.e

BBR

10.2.e

Aanleiding

Techbedrijf "Tulip" 10.2.g wil in Flevoland een groot datacentrum neerzetten. Het betreft een investering van 10.2.g in Nederland die ook substantiële werkgelegenheid oplevert en het project heeft steun vanuit NFIA, de Provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde. Tulip stelt als voorwaarde een onorthodoxe manier van aansluiting op het elektriciteitsnet die niet goed binnen het wettelijke kader past.

Advies

U kunt aangeven of u de voorgestelde stappen steunt:

- We werken samen met TenneT & Tulip een aanpak uit waarbij TenneT een nieuw onderstation bouwt nabij het beoogde datacentrum van Tulip en onder in ieder geval de voorwaarde dat Tulip deze zelf bekostigt;
- We geven 10.2.e een signaal af op het gepaste niveau bij TenneT over het maatschappelijke belang dat wij hechten aan dit traject en verzoeken hun om te helpen bij deze aanpak;
- We geven als Tulip dat wenselijk acht 10.2.e het signaal af dat we samen met hen en TenneT deze aanpak willen uitwerken.

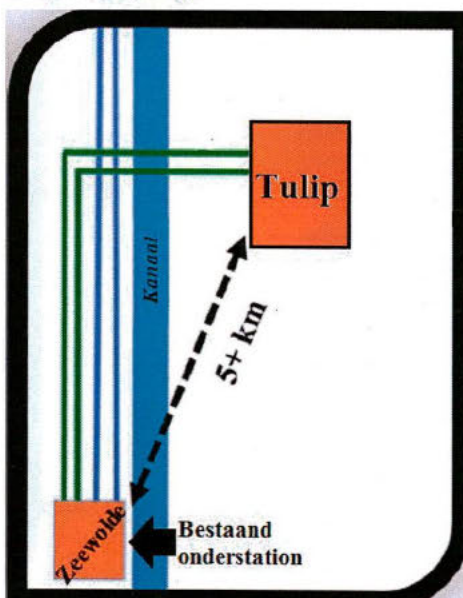
Parallel hieraan werken we in de Energiewet een meer toekomstgericht wettelijk kader uit voor bijzondere aansluitprocedures zoals die Tulip vraagt.

Ontvangen BBR

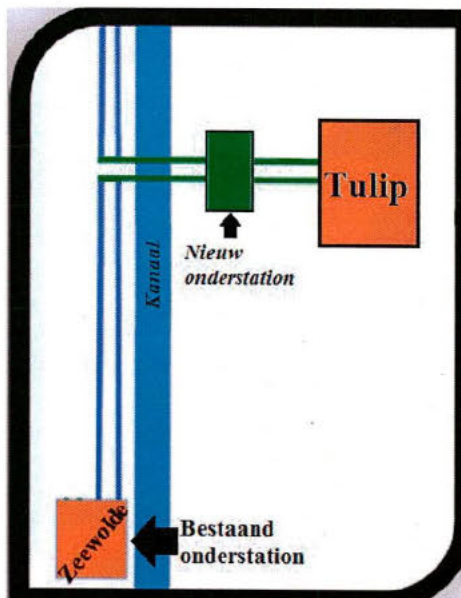
Kernpunten

- Techbedrijf "Tulip" 10.2.g wil in Flevoland een groot datacentrum neerzetten. Het betreft een investering van 10.2.g in Nederland die ook substantiële werkgelegenheid oplevert 10.2.g tijdens constructie, max 7 jaar, permanent 10.2.g indirecte werkgelegenheid). Het project heeft steun vanuit NFIA, de Provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde. Gedeputeerde Staten van Flevoland bereiden momenteel een brief voor aan het NFIA om hun steun voor het project Tulip te benadrukken.
- Discussies van TenneT en Tulip over de wijze van aansluiting van het datacentrum op het elektriciteitsnet zijn vastgelopen en om die reden hebben beide partijen een beroep gedaan op EZK.
- EZK heeft formeel een beperkte rol bij de ontwikkeling van het elektriciteitsnet en geen rol bij de aansluiting van individuele bedrijven. Rechten van marktpartijen op aansluiting en plichten voor netbeheerders zijn onderdeel van een wettelijk kader dat in principe functioneert zonder directe betrokkenheid van EZK.
- Het wettelijk kader geeft Tulip het recht op een aansluiting op een bestaand transformatorstation bij Zeewolde, op 5 kilometer afstand van haar beoogde datacentrum. Voor Tulip is dit echter geen acceptabele oplossing. Tulip vraagt in plaats daarvan om een maatwerkplan die niet ondubbelzinnig past binnen het wettelijke kader: zij wil naast haar vestigingslocatie een nieuw onderstation (laten) bouwen en deze vervolgens aansluiten op de hoogspanningskabel die daar (toevallig) dichtbij langsloopt. Dit betekent een onderbreking van de bestaande hoogspanningslijn. Zie ook het plaatje hieronder (groen is een nieuwe verbinding/onderstation, blauw is de bestaande hoogspanningskabel).

Gebruikelijke manier van aansluiten, waar Tulip recht op heeft

Verzoek van Tulip voor bijzondere aansluiting

- Tulip denkt dat een dergelijke aanpak veel sneller gerealiseerd kan worden, haar een hogere leveringszekerheid biedt en zekerheid biedt dat er snelle en eenvoudige mogelijkheid is voor uitbreiding van de aansluiting van haar datacentrum in de toekomst.
- Ook geeft Tulip aan dat als zij de aansluiting op het net van TenneT niet op deze manier krijgt, zij op zoek gaan naar een andere investeringsplek (een ander land in Europa).
- Gezien de maatschappelijke, regionale voordelen van het project lijkt het ons wenselijk te verkennen hoe de specifieke aansluitwensen van Tulip zo goed mogelijk geaccommodeerd kunnen worden binnen het wettelijke kader, welke interventiemogelijkheden EZK heeft en welke risico's, voordelen en nadelen daar mee gepaard gaan.
- Wij hebben verschillende varianten verkend waarin Tulip zelf het onderstation bouwt of laat bouwen en TenneT alleen de "knip" in het bestaande net uitvoert, maar deze varianten vallen om uiteenlopende, zwaar wegende redenen af (juridisch onhoudbaar, veiligheid).
- Onze analyse is dat maar één oplossingsrichting kansrijk en maatschappelijk verdedigbaar is: TenneT verzoeken zelf het onderstation te bouwen, onder in elk geval de voorwaarde dat Tulip de kosten voor de aansluiting en het nieuwe onderstation bekostigt.
- Ook deze oplossing kent niettemin een aantal uitdagingen: dit zou o.a. hoogstwaarschijnlijk vragen om een bindende aanwijzing op het investeringsplan van TenneT (een nieuwe bevoegdheid voor u) en nader moet worden uitgezocht hoe wij deze afspraak over de kosten op een betrouwbare manier kunnen vastleggen bij gebrek aan een wettelijk kader.
- In algemene zin benadrukken we dat het denken over deze oplossing nog in een vroeg stadium is. We kunnen op dit moment dan ook niet garanderen dat dit slaagt.
- Tegelijkertijd biedt Tulip weinig tot geen tijd voor ons om dit verder uit te werken: zij vragen deze of volgende week al om een duidelijk signaal van EZK. Tulip is een zeer actieve lobby begonnen en heeft ook Algemene Zaken en directie Digitale Economie benaderd om tot spoed te manen.
- Tot slot: het is natuurlijk ook mogelijk om Tulip *niet* verder te helpen bij aansluiting op het elektriciteitsnet. Het kan niet uitgesloten worden dat Tulip uiteindelijk ook akkoord gaat met "conventionele" aansluiting op het elektriciteitsnet en dat haar communicatie op dit vlak vooral strategisch is.

Toelichting

- Constructie van een nieuw onderstation nabij het beoogde datacenter is momenteel niet voorzien en is ook geen onderdeel van de bestaande investeringsplannen van TenneT. Om TenneT hiertoe te bewegen is naar verwachting interventie nodig van EZK.
- Zoals eerder aangegeven is het echter ongebruikelijk voor EZK om zich te bemoeien met de aansluiting van individuele aangeslotenen. Een enigszins vergelijkbare casus deed zich voor in westelijk Friesland: het beoogde Windpark Friesland had op grond van het wettelijk kader recht op aansluiting op een transformatorstation zeer ver verwijderd van haar vestigingslocatie. Dit zou de business case van het windpark dusdanig ondermijnen dat de DGK&E een brief aan TenneT heeft gestuurd waarin TenneT is gevraagd het

netwerk uit te breiden *richting* het windpark, met het oog op toekomstige ontwikkelingen in de regio (DGETM-EO/ 16097350, bijgevoegd). Ook is de RCR-procedure van toepassing verklaard op deze netuitbreiding. Beide onderdelen hebben TenneT comfort gegeven dat zij een dergelijke netuitbreiding moesten (en mochten) doen.

- Als alternatief voor of in aanvulling op een brief zou u ook een officiële, bindende aanwijzing kunnen geven op het nieuwe investeringsplan van TenneT, dat TenneT uiterlijk op 1 juli aan ACM en u moet voorleggen. Dit is een nieuwe bevoegdheid van u die met het wetsvoorstel VET is ingevoerd.
- Bij een keuze voor deze route zijn de volgende overwegingen relevant:
 - Het is een fundamentele afwijking van de normale relatie tussen TenneT en EZK om haar te vragen het net uit te leggen met het oog op de wensen van één individuele afnemer. In dit geval wordt de aansluitwens van een individuele afnemer sterk bepalend voor de ontwikkeling van het publieke elektriciteitsnet.
 - Deze aanpak kan precedentwerking hebben. Wij zouden in dit geval TenneT vragen om Tulip bijzonder te behandelen. Niet alleen vragen we TenneT om onderbreking te maken in hun bestaande verbinding, maar ook om nabij Tulip's vestigingslocatie een nieuw onderstation te plaatsen. Dit wijkt sterk af van de normale aansluitmethodiek en van de normale wijze waarop TenneT het net ontwerpt en beheert. Het lijkt waarschijnlijk dat meer marktpartijen een dergelijke behandeling zullen aanvragen en dat kan TenneT dan mogelijk niet meer afwijzen. NB: Recentelijk hebben een grote producent en een (ander) datacenter een vergelijkbaar voorstel gedaan aan TenneT.
 - Het is momenteel niet helder hoe TenneT in dit scenario de kosten voor het onderstation in rekening kan brengen bij Tulip. Er is geen expliciete grondslag voor TenneT om kosten van een dergelijk onderstation in rekening te brengen bij Tulip. Marktpartijen betalen normaliter alleen de kosten van hun aansluiting (tót het onderstation) en alle kosten daarachter worden gesocialiseerd via de nettarieven. Dit terwijl Tulip best bereid is hiervoor te betalen.
 - Het is ten slotte ook onzeker of TenneT het onderstation kan realiseren met de snelheid die Tulip eist en Tulip zelf zou kunnen realiseren als zij zelf de bouw zou verzorgen. Dit gaan we nu na.
- Tegelijkertijd zien we dat in andere landen wel vergelijkbare oplossingen worden gevonden voor soortgelijke, grote aansluitingen. Mits omkleed met goede randvoorwaarden lijkt dit ons in theorie ook verdedigbaar. Het zou een optie kunnen zijn om in de Energiewet een bijzonder aansluitregime te introduceren met de volgende randvoorwaarden:
 - Bedrijven met een aansluiting vanaf een bepaalde grootte (bijv. 200 MW) kunnen TenneT verzoeken om een aansluiting op een nieuw te bouwen onderstation op een door hen gewenste locatie, mits TenneT daar mee instemt.
 - Dat verzoek willigt TenneT alleen in wanneer dat de netveiligheid niet bedreigt, wanneer de verzoeker de kosten van de aansluiting én het onderstation betaalt, de aanleg van het onderstation het beheer van het elektriciteitsnet niet (substantieel) verstoort en het aan te leggen onderstation onderdeel wordt van het publieke elektriciteitsnet. Dat

laatste betekent dat de verzoeker na bouw en haar aansluiting niet meer rechten heeft dan andere partijen die (op later tijdstip) om een aansluiting verzoeken op dat onderstation.

- Een dergelijke toevoeging aan het regelgevend kader voor aansluiting van marktpartijen op het elektriciteitsnet lijkt ons verdedigbaar, maar bestaat momenteel nog niet en het denken hierover is nog in een zeer vroeg stadium.
- Het is een mogelijkheid om te proberen om op hoofdlijnen, *vooruitlopend op eventuele aanpassingen in de Energiewet*, met TenneT & Tulip overeen te komen dat zij op basis van bovenstaande criteria zullen samenwerken; en daarnaast TenneT een bindende aanwijzing te geven via het investeringsplan om haar net op deze manier uit te breiden. We kunnen op dit moment echter niet garanderen dat dit slaagt. Tegelijkertijd biedt Tulip weinig tot geen tijd voor ons om dit verder uit te werken: zij vragen op zeer korte termijn al om een duidelijk signaal.
- Tot slot: het is natuurlijk ook mogelijk om Tulip niet verder te helpen bij aansluiting op het elektriciteitsnet. Het kan niet uitgesloten worden dat Tulip uiteindelijk ook akkoord gaat met "conventionele" aansluiting op het elektriciteitsnet en dat haar communicatie op dit vlak vooral strategisch is.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

TenneT TSO B.V.
T.a.v. 10.2.e
postbus 718
6800 AS ARNHEM

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 4 JULI 2016
Betreft Netaansluiting Windpark Fryslân

Geachte 10.2.e

10.2.e

Ons kenmerk
DGETM-EO / 16097350

In het IJsselmeer wordt langs de Afsluitdijk het Windpark Fryslân ontwikkeld. De rijks coördinatieregeling is voor dit park van toepassing. Het cluster van 89 windmolens zal naar verwachting een vermogen hebben van ruim 300 MW.

De opties voor aansluiting van het windpark op het landelijk hoogspanningsnet zijn onderzocht door TenneT en EZ.

Voor de aansluiting op het hoogspanningsnetwerk is gekozen voor een kabel door de Afsluitdijk naar Friesland. Daar bevinden zich het 110 KV ringnet langs Marnezijsl en Herbayum en de 220 KV lijn langs Oudehaske. In het ontwerp inpassingsplan dat onlangs ter inzage heeft gelegen zijn vooralsnog twee tracés opgenomen: de één vanaf de kop van de Afsluitdijk naar Herbayum en de ander vanaf de kop van de Afsluitdijk langs Marnezijsl naar Oudehaske. Voordat het inpassingsplan in augustus 2016 definitief wordt, dient het definitieve tracé hierin te worden opgenomen.

Ik heb, vooruitlopend op het wetsvoorstel ter introductie van het Investeringsplan¹, getoetst of de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet in voldoende mate rekenschap geeft aan ontwikkelingen in de energiemarkt. Uit deze toets is de volgende conclusie getrokken. Indien het Windpark Fryslân met een lange aansluiting naar het net van TenneT wordt gebracht, is dit maatschappelijk gezien op lange termijn geen optimale oplossing. De op lange termijn optimale oplossing is om het landelijk hoogspanningsnet uit te breiden zodat ook kan worden voorzien in te verwachten mogelijkheden voor het gebied na 2020.

Ik zie in het gebied de volgende mogelijke ontwikkelingen in de energiemarkt die TenneT in ogenschouw dient te nemen bij haar beslissing om het net al dan niet uit te breiden.

¹ Wetswijziging 'Voortgang energietransitie' die EZ in 2016 ter consultatie aan de stakeholders heeft voorgelegd.

50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567

Het gebied kent goede mogelijkheden voor duurzame energie en ontwikkelingen die te verwachten zijn na 2020:

- Goede windcondities (hoogste windsnelheden in Nederland) en relatief lage bevolkingsdichtheid dus goede mogelijkheden voor wind op land.
- Plannen voor een windpark langs de Afsluitdijk. Dit is reeds benoemd in de Structuurvisie Wind op Land en door de minister van I&M in de Tweede Kamer aangegeven als mogelijkheid voor de opgave voor duurzame energie na 2023. Er is al enige tijd een RCR melding voor een windpark langs de Afsluitdijk.
- Afsluitdijk als energiedijk:
 - Blue energy langs de Afsluitdijk. Er is nu een proefopstelling (Redstack) welke kan uitgroeien tot een demolocatie met de intentie om op te schalen naar grootschalige commerciële energieproductie;
 - Waterkracht bij de spuisluizen (Tocardo, Kornwerderzand);
 - Getijdenenergie (testlocatie bij Texel);
- Mogelijkheden voor grootschalige toepassing van zonne-energie. In de nota Romte Foar Sinne gaat de provincie Fryslân uit van realisatie van 500 MW zonnestroom in Friesland voor 2020. Private partijen hebben eerste ideeën voor een groot zonne-eiland langs de Friese IJsselmeerkust geuit.

De goede mogelijkheden en de vele nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie in deze regio geven gezamenlijk duidelijk zicht op toekomstige duurzame energieproductie in deze regio. De provincie Friesland acht versterking van het netwerk in deze regio eveneens van belang ten behoeve van toekomstige duurzame energieproductie onder meer in het kader van de Afsluitdijk als energiedijk.

Voor aansluiting van WPF op het 110 KV ringnet is versterking van het bestaande net noodzakelijk. Aansluiting bij Oudehaske kan zonder verdere netwerk-aanpassingen en kan binnen de planning (landelijke doelstelling voor 2020) worden gerealiseerd. Mijn voorkeur gaat uit naar een toekomstbestendige en vooral ook tijdige oplossing waarbij TenneT de aansluitcapaciteit rondom het huidige 110 KV station Marnezijs vergroot, bijvoorbeeld middels een nieuwe kabelverbinding van Oudehaske naar Marnezijs waarvoor tevens vergroting van station Marnezijs nodig is. Daarmee versterkt TenneT haar bestaande netwerk voor ontwikkelingen in het westen van Friesland. WPF zal de verbinding van het windpark over de Afsluitdijk naar Marnezijs moeten realiseren. Deze verbindingen zijn 110KV en kunnen worden aangelegd via de tracés zoals die zijn opgenomen in het ontwerp inpassingsplan. Een nieuw 110 kV station in de nabijheid van het bestaande 110kV station te Marnezijs en de aansluitingen daarop alsmede een eventueel nieuw te ontwikkelen tracé tussen Oudehaske en Marnezijs kunnen niet meer worden toegevoegd aan het ontwerp inpassingsplan omdat na zo'n wezenlijke wijziging het ontwerp RIP opnieuw ter inzage gelegd zou moeten worden waardoor het project aanzienlijke vertraging op loopt.

Ik zie hierin voldoende grond om u, vooruitlopend op de toets van het Investeringsplan zoals opgenomen in het concept wetsvoorstel Voortgang Energietransitie, te vragen om voor 2020 de netverzwaring met aansluitpunt bij

Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging
Directie Energie en Omgeving

Ons kenmerk
DGETM-EO / 16097350

Marnezijs te realiseren en met het oog op het definitief worden van het
rijksinpassingsplan de voorbereiding te starten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

TER INFORMATIE

Aan de Staatssecretaris

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Digitale Economie

10.2.e

@mmezk.nl

Datum
16 juni 2020

Kenmerk
DGBI-DE / 20168872

BHM: 20169143

nota

Datacenters

Parafenroute

10.2.e

DE

10.2.e

BBR

10.2.e

Aanleiding

U heeft vragen gesteld over datacenters en in het bijzonder datacenters in de Wieringermeer in relatie tot recente berichten in de media hierover, 'hoe dat energie opslokt, hoe windturbines alleen daarop draaien'. U doelt wellicht onder andere op een artikel in de NRC van 5 juni. U vroeg daarbij ook of het klopt dat BZK beleid rond datacenters heeft en of EZK betrokken is geweest bij de discussies rond wind. We hebben over het energieverbruik navraag gedaan bij DG Klimaat&Energie.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Kernpunten

- In het kader van de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS) heeft BZK in overleg met EZK, decentrale overheden en de sector de Ruimtelijke Strategie Datacenters opgesteld om provincies en gemeenten te ondersteunen in hun keuzes over de vestiging van datacenters.
- In REOS is een stappenplan opgenomen voor de ontwikkeling van datacenters, en worden zoekgebieden genoemd voor mogelijk nieuwe locaties. Er wordt in de strategie onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten datacenters. Voor datacenters die veel data doorvoeren is het logischer dat die dichtbij Amsterdam worden gevestigd, terwijl zeer grote datacenters die alleen data opslaan logischerwijs verder weg gevestigd kunnen worden. De vestiging van een datacenter is uiteindelijk een decentrale afweging.
- De afgelopen jaren zijn er veel datacenters bij gekomen, zoals in de Wieringermeer. De recente sterke groei van de sector als gevolg van de groei in datagebruik, loopt nu tegen knelpunten aan, zoals de beschikbaarheid van ruimte en energie. Gezien de sterke druk op de elektriciteitsnetten is het de vraag of die groei de komende jaren kan doorzetten. Verschillende provincies en gemeenten zijn daarom hun beleid aan het herzien. De inzet daarbij is ook de datacenters op plekken te vestigen die gunstig zijn voor het elektriciteitsnetwerk, en waar kansen liggen om restwarmte te benutten voor verwarming van gebouwen en woningen in de omgeving.

Ontvangen BBR

- Om uw vraag over energieverbruik van datacenters te beantwoorden hebben we contact opgenomen met DG K&E. Zij geven aan dat alle stroom, ook die van windpark Wieringermeer, wordt ingevoed op het elektriciteitsnet en benut kan worden door gebruikers. Dat kan het datacenter zijn, maar ook een ondernemer of burgers in de Wieringermeer die hebben gekozen voor groene stroom.
- Dit betekent echter niet dat gebruikers dan ook echt de groene stroom ontvangen die de windturbines op het Wieringermeer opwekken. Op het moment dat de elektriciteit wordt ingevoed op het elektriciteitsnet is niet langer te herleiden welke stroom waar vandaan komt. Via Garanties van Oorsprong wordt wel gegarandeerd dat de jaarlijkse verbruik van groene stroomcontracten ook daadwerkelijk afkomstig is van hernieuwbare bronnen zoals wind en zon. De daadwerkelijk gebruikte groene stroom kan dus ook elders in Nederland opgewekte of geïmporteerde groene stroom zijn.

Achtergrond

- Datacenters groeien sterk en, voornamelijk in de Metropoolregio Amsterdam (MRA), wordt tegen grenzen aangelopen. Het gaat daarbij zowel om grenzen wat betreft de ruimtelijke ordening als de energievoorziening. Belangrijk hierbij is om op te merken dat dit vraagstukken zijn die op een decentraal niveau worden gewogen en genomen.
- Gegeven de ruimtelijke en energie- grenzen van de MRA is recent een onderzoek uitgevoerd naar de meerwaarde van datacenters. Dit onderzoek van Buck Consultants concludeert dat de directe economische meerwaarde voor de regio van datacenters in de regio beperkt is, maar dat de beschikbaarheid van voldoende datacenters wel een randvoorwaarde is voor de digitale infrastructuur en het vestigingsklimaat.
- Een belangrijke vraag daarbij is in hoeverre aanvullende datacenters dit nog meer versterken, gegeven de vele datacenters die we nu al in Nederland hebben. Wenselijk lijkt in elk geval om in te zetten om de datacenters selectiever te laten groeien.
- Bijvoorbeeld het nieuws dat afgelopen week naar buiten kwam dat er mogelijk een gigantisch datacenter rond Zeewolde zou komen, past ons inziens niet goed in deze visie aangezien de hyperscale datacenters juist beter op andere plekken in Nederland kunnen staan en relatief weinig economische waarde per hectare vertegenwoordigen. Clusters van kleine datacenters hebben een sterkere noodzaak om dichtbij Amsterdam te vestigen. Echter, de afweging over het vestigen van datacenters is een afweging van het bedrijf en de decentrale overheid.

TER ADVISERING

Aan de Staatssecretaris

CC Minister

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie

Auteur

10.2.e
T. 070 370 0010
@mmezk.nl

Datum

13 augustus 2020

Kenmerk

DGBI / 20187928

BHM 20189779

nota

Datacenters

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

BBR

10.2.e

Bijlage(n)

Aanleiding

Eind juni bent u geïnformeerd over de ontwikkelingen rond datacenters. Hierbij hebben we u geïnformeerd over het nieuws dat er een groot datacenter rond Zeewolde zou komen (Tulip). Aangezien het stuk land waarop het datacenter zou worden gevestigd van de Rijksoverheid is, moet het Rijk een afweging maken wat ze hiervan vindt en of ze hieraan wil meewerken.

Op 2 juli jl. heeft de Kamer bij het VAO Klimaat en energie een motie (Moorlag (PvdA) en Mulder (CDA)) aangenomen over het beter beheersen en reguleren van de impact van datacenters op de ruimte en energievoorziening. Deze motie zal worden afgedaan door MBZK en MEZK in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (hierna: NOVI) die in september naar de Kamer wordt verstuurd (en 27 augustus in een bewindspersonenoverleg). In de NOVI worden de kaders van de Rijksoverheid, zoals neergelegd in de datacenterstrategie, voor de vestiging van datacenters verduidelijkt.

Advies

- Wij adviseren u akkoord te gaan met de inzet van BZK en EZK (DG B&I en DGK&E) voor een selectiever vestigingsbeleid voor datacentra om de impact van datacenters te beheersen.
- Wij stellen verder voor dat wij met het Rijksvastgoedbedrijf in gesprek gaan over het indienen van een zienswijze op de bestemmingsplanwijziging van de gemeente Zeewolde ten aanzien van het Tulip datacenter aangezien dit niet past binnen haar beleid en het nationale datacenterbeleid.

Kernpunten

De inzet van BZK samen met EZK is erop gericht om samen met decentrale overheden een selectiever vestigingsbeleid voor datacentra vorm te geven. Zo blijft het mogelijk voor datacenters om zich te vestigen in Nederland, maar houden we grip op het soort datacenter dat zich hier vestigt en waar. Dit is in lijn

Ontvangen BBR

*Ik snap de toepassing inhoudelijk maar hoe mag dat om een centrale datacenter-
nota, de minste is een regionale
afweging, de aanpakmogelijkheid
vallen onder het netbeheer. Wat is toch
wettende?*

SV

met de eerder afgestemde datacenter strategie. Inhoudelijk wordt deze inzet uitgewerkt in het kader van de (uitvoeringsagenda) NOVI onder leiding van MBZK:

- waarbij nadrukkelijker wordt aangegeven waar de vestiging van datacenters vanwege de beperking qua ruimte en elektriciteit niet mogelijk is;
- met als voorkeur dat nieuwe hyperscale datacenters in overleg met provincies en gemeenten slechts aan de randen van Nederland worden gevestigd op locaties waar er voldoende ruimte, aanbod van elektriciteit, aansluitmogelijkheden op het netwerk zijn, zoals in de Eemshaven en Middenmeer;
- waarbij dit uitgangspunt ook met provincies en gemeenten, zoals Zeewolde, wordt besproken (de vestiging van het Tulip datacenter in Zeewolde is namelijk niet in lijn is met het uitgangspunt van de NOVI).

Toelichting

Verantwoordelijkheidsverdeling

- BZK heeft, mede namens EZK, samen met decentrale overheden de Ruimtelijke Strategie Datacenters opgesteld en in 2019 naar de TK gestuurd. Dit doet BZK vanuit haar verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening. Decentrale overheden zijn en blijven echter primair verantwoordelijk voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters.
- MEZK is verder verantwoordelijk voor het energiebeleid en u bent verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van de digitale infrastructuur. Ook hierin wordt veel bepaald door netbeheerders, gemeenten en marktpartijen. Zij kunnen keuzes daarover plaatsen binnen de context van de Regionale Energie Strategie en Transitievisies Warmte.
- Verschillende gemeenten en provincies (met name binnen de Metropoolregio Amsterdam) werken aan nieuw datacenterbeleid. Daarbij worden ze ondersteund door het Rijk, in het bijzonder vanuit de Ruimtelijke Strategie Datacenters.
- Uitgangspunten daarin zijn dat datacenters zich op plekken vestigen die voldoen aan de vereisten van de markt, die gunstig zijn voor het elektriciteitsnetwerk en waar kansen liggen voor restwarmtebenutting. Ook daarin wordt aangegeven dat vestiging van hyperscale datacenters in de randen van Nederland voor de hand ligt.

Hoofdpijn inhoudelijke uitwerking NOVI (en bijbehorende uitvoeringsagenda)

- Voor de digitale infrastructuur die economische activiteit en het toenemende gebruik van data en clouddiensten faciliteert, zijn voldoende datacenters nodig. Echter de groei van datacenters loopt tegen grenzen aan qua energie en landgebruik. Selectievere groei is daarom nodig.
- Gezien deze toenemende knelpunten op het gebied van ruimte en energie zoals ook aangestipt in de motie Moorlag/Mulde, is het noodzakelijk om in de NOVI nog scherper te definiëren waar de vestiging van datacenters wenselijk is.
- Wanneer de vestiging van (clusters) datacenters vraagt om de planning van energie-infrastructuur dat onder het gezag van het Rijk valt (hoogspanningsnetten van een bepaalde omvang), zal het Rijk dat enkel faciliteren mits dit past bij het energiesysteem. Dat gebeurt via het Programma Energiehoofdstructuur. De exacte vestiging van datacenters blijft echter een decentrale afweging.

Kenmerk
DGBI / 20187928

- Met zowel de aanpassing in de NOVI en de mogelijkheden van het Programma Energiehoofdstructuur geven BZK en EZK invulling aan de motie van Moorlag en Mulder. Verdere decentrale uitwerking zal gebeuren binnen de omgevingsagenda's die op landsdelig niveau onder de NOVI worden opgesteld, waarin overheden afspraken beleid maken over de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.
- Gepland wordt om de NOVI incl. uitvoeringsagenda medio september naar de TK te sturen. Op 27 augustus is daarover een Bewindsliedenoverleg met de ministers die verantwoordelijk zijn voor het domein van de fysieke leefomgeving (primair de MEZK, MBZK, MIenW, MLNV). Op 11 september vindt besluitvorming plaats in de MR. U wordt in de cc meegenomen in de adviesnota voor de minister.

Economische waarde datacenters en verschillende varianten

- Recent is een uitgebreid onderzoek (Buck consultants) over de economische toegevoegde waarde van datacentra in de MRA-regio beschikbaar gekomen.
- Zij concluderen dat voor alle datacenters de directe en indirecte economische toegevoegde waarde relatief beperkt is.
- Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen grote hyperscale datacenters en de veelal kleinere connectiviteitsdatacenters. Hyperscale datacenters, zoals het Tulip datacenter in Zeewolde, hebben een zeer klein positief extern effect, het betreft namelijk alleen de opslag van data niet de doorvoer ervan.
- Connectiviteitsdatacenters zijn daarentegen waardevoller voor de digitale infrastructuur. Dit aangezien deze daadwerkelijk ook de verwerking van data doen en meerdere partijen gebruikmaken van hetzelfde datacenter waardoor er netwerkeffecten ontstaan.
- Verder hebben de kleinschaligere connectiviteitsdatacenters minder energie en landgebruik maar wel een sterkere noodzaak om dichtbij Amsterdam te vestigen.
- Ondanks de geringe economische toegevoegde waarde is het van belang dat er in de toekomst voldoende geschikte datacentra zijn. Zij faciliteren namelijk de digitalisering van de Nederlandse economie. Wel zit er een grens aan het wenselijke aantal. We willen hier verder onderzoek naar laten doen.

Tulip casus

- Tulip wil op 10.2 g hectare een nieuw datacenter vestigen in de gemeente Zeewolde. Tulip is hierbij een codenaam voor 10.2.g (bedrijfsvertrouwelijk). 10.2.g gebruikt dit gigantische datacenter voor de opslag van haar data uit heel Europa (en ook verder). Hoewel vestiging aan de lokale en regionale overheid is, wordt wel naar het Rijk gekeken, gegeven dat er energieproblemen spelen en het land van het Rijk is. De provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde zijn positief over de mogelijke vestiging.
- Echter, wij hebben twijfels of het wenselijk is mee te werken aan de vestiging van de Tulip datacenter. Deze vestiging is namelijk niet in lijn met het bestaande en voorgenomen beleid dat grote hyperscale datacenters in de randen van Nederland dienen te vestigen. Ook is de economische meerwaarde relatief beperkt. De gebruikelijke praktijk is namelijk dat de bouw wordt ingekocht in andere landen (al zijn er natuurlijk wel onderaannemers betrokken). Daarbij zijn de geschatte

15-0-2019

directe en indirecte structurele banen van 500 werknemers erg beperkt indien bedacht wordt dat alleen de directe banen al 166 hectare landgebruik vereisen.

- De aansluiting van het datacenter op het hoogspanningsnet knelt verder met de Elektriciteitswet 1998 en het kader voor TenneT. De samenwerking tussen Tulip en TenneT verloopt erg stroef. DGK&E zoekt met TenneT en Tulip een manier om binnen het wettelijk kader te voldoen aan de wensen voor de aansluiting. Er kan nog niet met zekerheid gezegd worden dat dit lukt.

Rijksvastgoedbedrijf

- Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) bezit het grootste deel van de landbouwgrond waar de Tulip datacenter op wordt gevestigd. Voor landbouwgronden geldt in principe een verkoopstop. Het uitgangspunt is dat er geen waardevolle landbouwgrond meer verkocht wordt, tenzij het beleidsdepartement daartoe opdracht geeft.
- Specifiek wordt door Tulip (en de gemeente) gevraagd aan EZK om richting de RVB aan te geven dat de vestiging van dit datacenter van nationaal belang is. Het benoemen van een datacenter van nationaal belang is nog nooit gebeurd, dit zou dan ook moeilijk uit te leggen zijn en een precedent scheppen voor de vestiging van (meer) andere datacenters. Het lijkt ons ook onwenselijk om uit te spreken dat dit belang er is voor de vestiging in Zeewolde (ook omdat de regio Emmen deze center ook wenst aan te trekken en vestiging daar beter past in het beleid). De reden dat EZK wordt gevraagd om dit belang uit te spreken is omdat het RVB dan af kan wijken van haar beleid ten aanzien van landbouwgrond en dan bovendien makkelijker onderhands de grond zou kunnen verkopen (in plaats van via een tender).
- Indien we deze uitspraak doen is het bovendien de vraag wie voor de eventuele kosten van de aanwijzing gaat opdraaien. Het is niet evident dat als het RVB deze opdracht krijgt en boeren moet uitpachten dit (niet) met aanvullende kosten gepaard gaat die EZK moet dekken.
- Zonder overeenstemming met de RVB heeft de gemeente al het bestemmingsplan voor zienswijzeprocedure vrijgegeven. Wij denken dat het vanuit de RVB verstandig is om in de zienswijze aan te geven dat deze vestiging niet past binnen haar beleid alsook niet past binnen het voorgenomen en bestaande nationale datacenterbeleid van BZK i.s.m. EZK. Wij willen het RVB daarom vragen om dit richting gemeente en provincie te communiceren.
- Gegeven de nabijheid bij Amsterdam is het bovendien juist logischer om een cluster met kleinschalige datacenters in Almere/Zeevolde te vestigen die een sterker positief economisch effect hebben per hectare. Het onderzoek door Buck Consultants voor de MRA geeft hier de aanleiding voor.

TER ONDERTEKENING

10.2.e

Aan de Minister

CC: de Staatssecretaris

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Elektriciteit

Auteur

10.2.e

@minezk.nl

Datum

10 september 2020

Kenmerk

DGKE-E / 20232855

Bhm: 20256547

Kopie aan

10.2.e

Bijlage(n)

1

nota

Aansluiting groot datacenter "Tulip" in Flevoland

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

WJZ

10.2.e

BBR

10.2.e

Aanleiding

- Techbedrijf "Tulip" 10.2.g wil in Flevoland een hyperscale datacenter neerzetten. De afgelopen maanden heeft EZK, na akkoord MEZK, een samenwerkingsconstructie voor TenneT en Tulip uitgewerkt voor de wijze van aansluiting op het hoogspanningsnet.
- Deze oplossing vraagt dat u een verzoek aan TenneT en Liander doet om deze samenwerkingsconstructie aan te gaan.
- Het neerzetten van nieuwe (hyperscale) datacentra is onder een vergrootglas gekomen na de uitzending van Zondag met Lubach. Ook ligt dit datacenter niet op een locatie die volgens de NOVI de voorkeur heeft. Wel heeft dit datacenter de steun van de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde.
- Parallel ontvangt u een nota over datacentra in het algemeen n.a.v. de uitzending van Zondag met Lubach.

Advies

- U wordt gevraagd of u alles afwegende TenneT en Liander wil vragen samen te werken met Tulip om deze bijzondere aansluiting te realiseren;
- Indien u dit wilt, kunt u de bijgaande brieven aan TenneT en Liander ondertekenen.

Kernpunten

- Steun geven de samenwerkingsconstructie tussen TenneT en Tulip heeft nadelen: de vestiging van datacentra ligt politiek gevoelig, dit bedrijf ligt gevoelig, de locatie valt niet onder het voorkeusbeleid van de NOVI. De controverse over datacentra en hun gebruik van windenergie en zonenergie kan nadelige gevolgen hebben op het draagvlak voor de RES'en en voor de bouw van wind- en zonneparken.
- Geen steun geven aan de samenwerkingsconstructie tussen TenneT en Tulip heeft ook nadelen: Tulip geeft aan een investering van 10.2.g in Nederland te doen die volgens Tulip permanent 10.2.g directe en indirecte banen zou opleveren, het project heeft steun van de Provincie Flevoland en de gemeente

Ontvangen BBR

2012 soort lyn

aanleids = recent
verschenen NOVI

Waarom niet uut per brief
aan Eindhoven / Leende vragen
of zij dit ^{nog steeds} op prijs stellen, en
bereid verklaren dit te stamen,
maar met verwijz naar.

* enerzijds niet ideale
(2) locatie, zoals geïdentificeerd
in NOVI, maar lokale
overheden laatste woord
over RO

* anderzijds ook fase bepalen
(4) op netcapaciteit, hoewel
financieel neutraal voor Tennet
Tennet eigenaar, en daarmee
niet conflictueus met
andere netbehoeften.

Zeewolde en waarschijnlijk ook van AZ. Ook heeft de NFIA actief een rol gespeeld om dit project naar Nederland te halen en tot nu toe heeft EZK actief meegezocht naar een oplossing (waar u in mei ook mee akkoord gegaan bent).

- Het datacentrum op een andere plek in Nederland bouwen is voor Tulip geen optie.
- Het wettelijk kader geeft Tulip het recht op een aansluiting op een bestaand transformatorstation bij Zeewolde, op vijf kilometer afstand van het beoogde datacentrum.
- Tulip wil maatwerk: een nieuw onderstation (laten) bouwen en aansluiten op de hoogspanningskabel die daar (toevallig) dichtbij loopt.
- In de gekozen juridische oplossing bouwt en betaalt Tulip het onderstation in een samenwerkingsconstructie met TenneT en wordt TenneT vervolgens eigenaar van het onderstation en maakt hierbij geen of nauwelijks kosten.
- TenneT ziet een risico op precedentwerking, EZK deelt deze zorg overigens niet en ziet geen nadelen voor TenneT (geen of nauwelijks kosten, geen vertraging in andere investeringen, TenneT wordt eigenaar van het onderstation).
- TenneT vraagt om extra bevestiging vanuit EZK dat TenneT moet meewerken aan deze oplossingsrichting. Als u zich wilt inzetten voor realisatie van de investering van Tulip, adviseren wij u om een brief aan TenneT te sturen waarin u TenneT expliciet vraagt deze samenwerking met Tulip aan te gaan.
- TenneT geeft aan dat de aansluiting van het onderstation via het net van Liander (Alliander) gaat en dat daarom ook een brief aan Liander nodig is.
- Hierbij past wel de kanttekening dat u in de toekomst kunt worden aangesproken op het feit dat u mee heeft gewerkt aan een oplossing die niet direct past in de NOVI.
- Van een overeenkomst van Tulip met een naburig windpark (zoals bij Microsoft in de Wieringermeer) is momenteel niks bekend. Mocht Tulip een dergelijke overeenkomst afsluiten, dan zou dit de negatieve beelden over datacenters verder versterken en draagvlak voor wind- en zonneparken en de RES'en verder beperken.

Toelichting

- Techbedrijf "Tulip" 10.2.g wil in Flevoland een groot datacentrum neerzetten 10.1.c. Het betreft een investering van 10.1.c in Nederland die permanent 10.1.c indirecte werkgelegenheid oplevert.
- Het project heeft steun bij Provincie Flevoland en gemeente Zeewolde.
- Hoewel vestiging van het project in beginsel aan de lokale en regionale overheid is, wordt voor één specifiek vraagstuk nu naar het Rijk gekeken: de aansluiting van het beoogde datacentrum op het elektriciteitssysteem. Hier ligt de competentie van EZK.
- Tulip geeft aan: als dit vraagstuk niet kan worden opgelost, gaat Tulip op zoek naar een andere investeringsplek in het buitenland.

Aansluiting op het elektriciteitssysteem

- Tulip vraagt om de maatwerkaanpak omdat het denkt dat een dergelijke aanpak veel sneller gerealiseerd kan worden, een hogere leveringszekerheid

(vario).

* gunstig werkgelegenheids effect

(1) maar dan staat aanzienlijk
ruimtelijk tegenover, alleen
agrarische sector is
extensiever

* groot energieverbruik, dus

(3) ~~het~~ invloed ^(nationale) op behoefte aan
duurzame groei, maar aan
de andere kant, over de
grens heen is klimatologisch
niet bet.

~~7~~

Al met al ~~afrekenen~~ besluit met
vele positieve effecten, maar ook
politieke trade off. Indien volmondig
ja, dan ook volmondig stem ETK.

- biedt en er voor zorgt dat er een snelle en eenvoudige mogelijkheid is voor uitbreiding van de netaansluiting van haar datacentrum in de toekomst.
- In mei bent u akkoord gegaan om met TenneT en Tulip te verkennen op welke wijze tegemoet gekomen kan worden aan de wensen van Tulip zonder buiten de kaders van de wet te treden en binnen de randvoorwaarde dat Tulip zelf de kosten draagt voor het onderstation.
 - Wij hebben een oplossingsrichting uitgewerkt waarbij:
 - TenneT met Tulip overeenkomt dat Tulip de bouw van het onderstation ter hand neemt en hiervoor geen vergoeding van TenneT ontvangt;
 - na realisatie het onderstation eigendom wordt van TenneT zonder enige vergoeding (gift);
 - Tulip gebruik maakt van de wettelijke mogelijkheid om voor zware aansluitingen de bouw hiervan zelf te verzorgen en te bekostigen;
 - De aanbestedingsplicht die voor TenneT geldt voor de bouw van het onderstation wordt "dorgelegd" naar Tulip. Voor Tulip geldt een wettelijk voorgeschreven aanbestedingsplicht bij het realiseren van de aansluiting.
 - TenneT wordt eigenaar van het onderstation en maakt geen (of nauwelijks) kosten voor de aansluiting van het datacentrum, noch worden de kosten van het onderstation gesocialiseerd over andere aangeslotenen.
 - Het advies van de Landsadvocaat geeft aan dat deze oplossingsrichting juridisch houdbaar is en past binnen de bestaande wet- en regelgeving. Daarbij merkt de Landsadvocaat op dat sommige varianten op deze oplossingsrichting beter verdedigbaar zijn dan andere. De juridisch meest veilige route is die waarbij Tulip zowel de bouw van het onderstation en de aansluiting zelf openbaar aanbesteedt.
 - Dit zullen wij Tulip ook adviseren en is ook de oplossingsrichting die we voorstaan. Tulip en TenneT beschikken inmiddels over het advies.
 - Het unieke karakter van deze oplossing leidt er echter wel toe dat TenneT vraagt om extra bevestiging vanuit EZK dat TenneT moet meewerken aan deze oplossingsrichting. Als u zich wilt inzetten voor realisatie van de investering van Tulip, raden we aan een brief aan TenneT te sturen waarin u TenneT expliciet vraagt deze samenwerking met Tulip aan te gaan.
 - Overigens is onze inschatting dat we in de toekomst vaker gevraagd worden om specifieke oplossingen voor grote bedrijven mogelijk te maken, bijvoorbeeld bij elektrificatie van de industrie.

Rijksvastgoedbedrijf

- Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) bezit het grootste deel van de landbouwgrond waar de Tulip datacenter op wordt gevestigd. Hier bent u eerder over geïnformeerd. De RVB heeft toen gevraagd of wij de vestiging van nationaal belang vonden en het direct al wilde dwingen om tot verkoop over te gaan. We hebben vervolgens aangegeven dit nationale belang niet te zien.
- Het Rijksvastgoedbedrijf zal deze grond nu in principe verkopen, mocht het bestemmingsplan deze ontwikkeling mogelijk maken.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Liander

Datum

Betreft Aansluiting datacentrum "Tulip"

Geachte

Ik ben op de hoogte van het feit dat onderneming Tulip met TenneT en Liander in overleg is over de aansluiting van een beoogd datacentrum in de Provincie Flevoland, in de buurt van Zeewolde. Mij is ook bekend dat Tulip vraagt om meer dan reguliere aansluiting op het elektriciteitsnet van TenneT en Liander en zich graag zou laten aansluiten op een nieuw te bouwen onderstation nabij haar beoogde datacentrum.

De netbeheerders, waaronder TenneT en Liander, hebben als wettelijke taak om producenten en gebruikers van elektriciteit aan te sluiten op haar elektriciteitsnet en daarmee toegang te bieden tot de Noordwest-Europese elektriciteitsmarkt. Laagdrempelige toegang tot de elektriciteitsmarkt is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en past bij Nederland en zijn open economie.

Ik vind het daarom belangrijk dat TenneT en Liander zich inspannen om bedrijven toegang te bieden tot de elektriciteitsmarkt, ook wanneer dat vraagt om een innovatieve of afwijkende aanpak voor het realiseren van de aansluiting. Vanzelfsprekend moeten ook innovatieve oplossingen passen binnen het wettelijke kader en moeten zij maatschappelijk verdedigbaar zijn.

Het belang van de vestiging van deze onderneming in Nederland rechtvaardigt mijns inziens dat TenneT en Liander voor de aansluiting van Tulip ook in enige mate afwijken van de gebruikelijke werkwijze en een innovatieve aanpak realiseren. De belangrijkste uitgangspunten voor die aanpak zijn dat:

- TenneT en Liander laten Tulip de bouw van het onderstation en de aansluiting zelf verzorgen;
- Tulip alle kosten hiervoor draagt, wat betekent dat Tulip voor de uitbesteding geen kosten in rekening brengt bij TenneT en Liander;
- Tulip daarbij zelf de aanbestedingsregels in acht neemt;
- TenneT het eigendom van het onderstation om niet verkrijgt en hier geen afwijkende afspraken worden gemaakt. Na oplevering zal TenneT het

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

10.2.e

@minezk.nl

Ons kenmerk

DGKE-E / 20260925

Uw kenmerk

Bijlage(n)

onderstation beheren zoals het ook andere delen van zijn hoogspanningsnet beheert.

Ik heb de Landsadvocaat om advies gevraagd over deze aanpak en zij concludeert dat deze onder de geschetste uitgangspunten juridisch past binnen het bestaande, wettelijke kader en geen aanbestedingsrechtelijke risico's oplevert. Aanvullend acht ik deze aanpak maatschappelijk verdedigbaar nu de kosten voor de bouw van het onderstation in rekening worden gebracht bij Tulip en andere partijen daar niet aan bijdragen.

Ik verzoek u bij deze om onder bovenstaande voorwaarden de samenwerking aan te gaan met Tulip en u in te spannen de bouw van het onderstation en de aansluiting van Tulip zo snel mogelijk te realiseren.

Hoogachtend,

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

TenneT

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

10.2.e

T 070 379 8911

@minezk.nl

Ons kenmerk

DGKE-E / 20254819

Datum

Betreft Aansluiting datacentrum "Tulip"

Geachte mevrouw 10.2.e,

Ik ben op de hoogte van het feit dat onderneming Tulip met TenneT in overleg is over de aansluiting van een beoogd datacentrum in de provincie Flevoland, in de buurt van Zeewolde. Mij is ook bekend dat Tulip vraagt om meer dan reguliere aansluiting op het elektriciteitsnet van TenneT en zich graag zou laten aansluiten op een nieuw te bouwen onderstation nabij haar beoogde datacentrum.

TenneT heeft als wettelijke taak om producenten en gebruikers van elektriciteit aan te sluiten op haar elektriciteitsnet en daarmee toegang te bieden tot de Noordwest-Europese elektriciteitsmarkt. Laagdrempelige toegang tot de elektriciteitsmarkt is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en past bij Nederland en zijn open economie. Ik vind het daarom belangrijk dat TenneT zich inspant om bedrijven toegang te bieden tot de elektriciteitsmarkt, ook wanneer dat vraagt om een innovatieve of afwijkende aanpak voor het realiseren van de aansluiting. Vanzelfsprekend moeten ook innovatieve oplossingen passen binnen het wettelijke kader en moeten zij maatschappelijk verdedigbaar zijn.

Het belang van de vestiging van deze onderneming in Nederland rechtvaardigt mijns inziens dat TenneT voor de aansluiting van Tulip ook in enige mate afwijkt van zijn gebruikelijke werkwijze en een innovatieve aanpak realiseert. De belangrijkste uitgangspunten voor die aanpak zijn dat:

- TenneT Tulip de bouw van het onderstation en de aansluiting zelf laat verzorgen;
- Tulip alle kosten hiervoor draagt, wat betekent dat Tulip voor de uitbesteding geen kosten in rekening brengt bij TenneT;
- Tulip daarbij zelf de aanbestedingsregels in acht neemt;
- TenneT het eigendom van het onderstation om niet verkrijgt en hier geen afwijkende afspraken worden gemaakt. Na oplevering zal TenneT het onderstation beheeren zoals het ook andere delen van zijn hoogspanningsnet beheert.

Ik heb de Landsadvocaat om advies gevraagd over deze aanpak en zij concludeert dat deze onder de geschetste uitgangspunten juridisch past binnen het bestaande,

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Elektriciteit

Ons kenmerk
DGKE-E / 20254819

wettelijke kader en geen aanbestedingsrechtelijke risico's oplevert. Aanvullend acht ik deze aanpak maatschappelijk verdedigbaar nu de kosten voor de bouw van het onderstation in rekening worden gebracht bij Tulip en andere partijen daar niet aan bijdragen.

Ik verzoek u bij deze om onder bovenstaande voorwaarden de samenwerking aan te gaan met Tulip en u in te spannen de bouw van het onderstation en de aansluiting van Tulip zo snel mogelijk te realiseren.

Hoogachtend,

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

10.2.e

16

TER INFORMATIE

Aan de Minister
CC Staatssecretaris

De echte makke
van Tulip is
dat er niet
een strategie is
gemaakt in hoe benutting
restwarmte!

nota

Datacenters in relatie tot energie n.a.v. uitzending
Zondag met Lubach

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Warmte en Ondergrond

Auteur

10.2.e

T. 0653505437
@minezk.nl

Datum

19 oktober 2020

Kenmerk

DGKE-WO / 20256353

Bhm: 20256514

Parafenroute

10.2.e	10.2.e	DE, 10.2.e
10.2.e	W&O, 10.2.e	BBR 10.2.e

10.2.e

Bijlage(n)

Aanleiding

Op zondagavond 11 oktober was er een item in VPRO-programma Zondag met Lubach over datacenters en windmolens. Op basis hiervan vroeg u om een toelichtende nota.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota. U heeft reeds een redeneerlijn ontvangen.

Kernpunten

- We maken steeds meer gebruik van data en dus ook van datacenters. Komende jaren wordt een grote stijging verwacht in het gebruik van toepassingen die grote hoeveelheden data genereren en verwerken, zoals kunstmatige intelligentie. Datacenters zijn daarbij belangrijk.
- De komst van deze centra loopt echter steeds meer tegen grenzen aan. Dit levert dilemma's op, ook voor EZK.
 - De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) zet in op selectieve groei van datacenters waarbij deze worden gevestigd waar in de energievraag kan worden voorzien en restwarmtelevering mogelijk is. Hyperscale datacenters kunnen volgens de NOVI daarbij plaatsvinden op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat uit naar vestiging aan de randen van Nederland (Middenmeer, Eemshaven). De besluitvorming ligt bij provincies en gemeenten maar die volgen niet altijd deze voorkeursvolgorde van de NOVI, zoals in de casus Tulip. Deze casus schuurt dus met het (ruimtelijk) rijksbeleid. Hierover ontvangt u een separate nota.
 - Datacenters kunnen, zoals in de Wieringermeer, hernieuwbare elektriciteit van wind- en zonneparken in de buurt afnemen (via Power Purchase Agreements). Dit heeft echter een negatief effect op het draagvlak voor nieuwe wind- en zonneparken en het opstellen van de RES'en ('de stroom gaat niet naar onze huishoudens').

Ontvangen BBR

Kenmerk
DGKE-WO / 20256353

- o De groei van de datacenters leidt tot een stijging van het elektriciteitsverbruik. Zolang de elektriciteitsproductie nog niet volledig hernieuwbaar is, leidt dit ook tot een extra CO₂-reductieopgave.
- o Een aantal datacenters profiteert, afhankelijk van het precieze verbruik, van de volumecorrectie nettarieven voor de energie-intensieve industrie. Dit is een korting tot 90% op nettarieven die grootgebruikers krijgen bij groot en stabiel gebruik.
- Op de korte termijn zal het Rijk (EZK en BZK) daarom het gesprek aangaan met de regio's die te maken hebben met mogelijke vestiging van hyperscale datacenters als onderdeel van de uitwerking en uitvoering van de NOVI. Een voorbeeld hiervan is Flevoland/Zeevolde waar de vestiging van Tulip speelt.
- Op grond van de uitvoering van de motie Beckerman (onderzoek energiegebruik datacenters), de motie Sienot (routekaart datawarmte) en het reeds gestarte onderzoek naar het belang van verdere groei van datacenters voor de digitaliseringsstrategie, zal in 2021 u verder worden geadviseerd over de wenselijkheid van aanpassing van de uitvoering van de NOVI en de energievraagstukken die hiermee samen hangen.

man in
het buitenland
ook!

Toelichting

Algemene situatie rond datacenters

- Nederland telt circa 200 commerciële datacenters met een geschat opgesteld vermogen van 1.000 MW. De meeste bevinden zich rond Amsterdam, waar de Internet Exchange is gevestigd. Datacenters zijn momenteel goed voor ca. 3% van het Nederlandse elektriciteitsgebruik. Uit onderzoek blijkt dat de groei van de datacentersector naar verwachting goed is voor een additioneel opgesteld (hernieuwbaar) vermogen van minstens 2000 MW tussen nu en 2030. Dit extra elektriciteitsverbruik leidt tot aanvullende CO₂-uitstoot. Nader onderzoek is nodig om deze gegevens meer precies in beeld te brengen. Dit wordt gedaan a.d.h.v. de motie Beckerman.
- Een belangrijk onderscheid tussen datacentra is dat er hyperscale datacenters zijn en clusters van datacenters. De hyperscale datacenters, waar het in de uitzending om ging, zijn zeer groot. Daarom wordt voor hyperscale datacenters in de ruimtelijke strategie (die in het kader van de Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie REOS onder leiding van BZK samen met de regio en EZK is opgesteld) en in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) ingezet op vestiging in de randen van Nederland, zoals in Eemshaven en Middenmeer.
- Tulip betreft een hyperscale datacenter. In de Tulip-casus zou sprake zijn van 10.1.c indirecte en directe banen en een investering van 10.1.c. Hiervoor is 10.1.cha land nodig, waar nu boerenbedrijven zijn gevestigd.
- Ruimtelijke strategie en Nationale Omgevingsvisie (NOVI): De ruimtelijke strategie zet in op plaatsing van de hyperscale datacenters in gebieden met voldoende aanbod van elektriciteit (Middenmeer, Eemshaven) en op benutten van de restwarmte. Nederland kent in vergelijking met omliggende landen relatief veel datacenters hetgeen gezien de mate van digitalisering logisch is.
- EZK laat momenteel een onderzoek uitvoeren naar het belang van datacentra voor de digitale ambities uit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. De toekomstige behoefte aan datacentra als gevolg van ontwikkelingen op het gebied van onder andere AI, Cloudcomputing, Smart Industry worden hierin meegenomen. Hierbij speelt ook dat door dominantie op de cloudmarkt van

32!

by die
boeren-
bedrijven
waaraan
geen
10.2.g fte!

moet dat dan?

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Warmte en Ondergrond

Kenmerk
DGKE-WO / 20256353

enkele niet-Europese partijen, zorgen ontstaan over datasoevereiniteit, toegang tot data en de fysieke locatie waar data zijn opgeslagen. Datacentra van bijvoorbeeld aanbieders uit de VS kunnen geen garantie bieden dat opgeslagen data daadwerkelijk exclusief in NL blijven en niet toegankelijk zijn voor derde overheden. Hiervoor wordt in Europa beleid ontwikkeld.

?

Acquisitiebeleid / rol NFIA

- De NFIA informeert buitenlandse bedrijven die een vestiging in Nederland overwegen over ons vestigingsklimaat. Onder de naam 'Invest in Holland' werkt NFIA hierbij samen met verschillende regionale partijen, zoals ROM's en Economic Boards.
- Indien gewenst – door bedrijf of regio – introduceert de NFIA een bedrijf ook bij deze regionale partijen. Het is uiteindelijk aan de regionale overheid om te bepalen of zij een dergelijke investering in hun regio wenselijk achten.
- NFIA focust in haar acquisitiewerk op het aantrekken van buitenlandse investeringen die bijdragen aan de ambities van het kabinet op verduurzaming, innovatie en digitalisering.
- Onder de naam 'NL digital gateway' wordt gewerkt aan strategische acquisitie van hoogwaardige ICT-bedrijven, die bijdragen aan de kabinetsambities om als Nederland tot de internationale digitale top te behoren. Dit plan is opgesteld door NFIA en EZK in samenspraak met tientallen partijen uit diverse disciplines van de ICT-sector, waaronder bedrijfsleven, wetenschap, overheid, regionale ontwikkelingsmaatschappijen en belangenorganisaties zoals NL ICT. Deze werkgroep heeft clouddiensten, cybersecurity en kunstmatige intelligentie aangewezen als de meest kansrijk voor gerichte acquisitie.
- Vanwege het feit dat wordt ingezet op selectievere groei vanwege de beperkingen rond energie en ruimte is het proactief acquireren van datacenters nu geen prioriteit meer voor het kabinet en dus ook niet voor de NFIA. Dit was het eerder wel, waaronder ook de acquisitie van Microsoft.
- De betreffende medewerker waaraan in de uitzending van Lubach werd gerefereerd betrof een medewerker van NFIA. De acquisitie voor Microsoft in Middenmeer werd in 2013 afgerond.

Datacenters lopen tegen grenzen aan

- De sterke groei van de datacentersector en de gevolgen voor ruimte en energie zorgen ook voor steeds meer weerstand in de publieke en politieke opinie. Specifiek de koppeling van datacenters aan de afname van hernieuwbare elektriciteit van wind- en zonneparken in de buurt heeft een negatief effect op het draagvlak voor nieuwe wind- en zonneparken en de RES'en. Dit omdat zowel wind- en zonneparken als datacenters een negatieve impact hebben op het landschap en de lokale verhouding tussen lusten en lasten daarmee verder onder spanning komt te staan.
- De groei van de datacenters leidt tot een stijging van het elektriciteitsverbruik. Zolang de elektriciteitsproductie nog niet volledig hernieuwbaar is, leidt dit ook tot een extra reductie opgave van CO₂. Een aantal datacenters profiteert, afhankelijk van het precieze verbruik, van de volumecorrectie nettarieven voor de energie-intensieve industrie. Dit is een korting tot 90% op nettarieven die grootgebruikers krijgen bij groot en stabiel gebruik.

stroom =
stroom--

Verschillende datacenters

- Nederland staat er wat betreft datacenters op dit moment goed voor. Het is van belang onderscheid te maken tussen hyperscale datacenters en andere datacenters. Bij hyperscale datacenters, zoals degene waar het in de Tulip-casus en Wieringermeer om gaat, gaat het om de opslag en uitwisseling van data die minder tijd kritisch zijn en derhalve minder locatiegebonden. Uit onderzoek van de Metropoolregio Amsterdam blijkt dat ze weinig extra bedrijvigheid aantrekken. Clusters van datacenters zijn daarentegen kleinschaliger en voor de digitale infrastructuur waardevoller. Het gaat dan om co-locatie van verschillende bedrijven bij elkaar in 1 of meerdere datacentra waardoor er een ecosysteem met snelle onderlinge verbindingen ontstaat van verschillende bedrijven.
- In de NOVI is vanwege het feit dat deze datacenters met veel land- en elektriciteitsgebruik gepaard gaan, voor hyperscale datacenters ingezet op vestiging in de randen van Nederland. In die regio's staat men op bestuurlijk niveau over het algemeen positief tegenover de regionale economische effecten in relatie tot het landgebruik.

Tulip casus in Zeewolde

- Eind vorig jaar heeft Tulip 10.2.g de gemeente Zeewolde benaderd voor de aanleg van een hyperscale datacenter. De gemeente Zeewolde en de provincie Flevoland staan positief tegenover de komst van dit datacenter.
- In beginsel zijn gemeente en provincie de overheden die bepalen waar bedrijven zich vestigen, waaronder datacenters. Het realiseren van een dergelijk datacenter is gezien de omvang en de vraagstukken niet eenvoudig.
- Vestiging van het hyperscale datacenter in Zeewolde schuurt met de voorkeur voor vestiging aan de randen van NL uit de NOVI. Zeewolde heeft dit voornemen aangekondigd voordat de definitieve NOVI was gepubliceerd, maar wel na de datacenterstrategie die o.l.v. BZK met de regio was opgesteld.
- Ook vraagt Tulip qua aansluiting op het hoogspanningsnet om een bijzondere behandeling, namelijk: aansluiting in combinatie met de bouw van een nieuw transformatorstation. Dit is ongebruikelijk. EZK heeft niettemin na overleg met TenneT en Tulip hiervoor een juridisch houdbare oplossing gevonden, waarbij Tulip de volledige kosten draagt voor de bouw van het transformatorstation. Hierover wordt u apart geïnformeerd.
- Een groot deel van de grond is van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het RVB zal deze grond in principe verkopen, mocht het bestemmingsplan dit mogelijk maken. BZK ziet geen doorslaggevende reden om vanuit de ruimtelijke ordening dit tegen te houden.

Restwarmte

- De meeste plannen voor benutting van restwarmte van datacenters bevinden zich nog in de studiefase. De Transitievisies Warmte van gemeenten zullen naar verwachting ook met concretere plannen hiervoor komen. Op een aantal locaties gebeurt dat concreet, waaronder;
 - De Zernike-campus Groningen worden deels met restwarmte voorzien vanuit daar gevestigde datacenters (10.2.g), met concrete plannen voor uitbreiding van het warmtenet ook naar huishoudens.

hoeveel
mw
heeft Tulip
gemiddeld?

dat is
zonde!!!

- Restwarmte van 10.2.g datacenter op de Hightech Campus Eindhoven wordt benut voor diverse gebouwen in de omgeving.
- Restwarmte van 10.2.g datacenter Aalsmeer waarvan restwarmte wordt benut door diverse gebouwen, o.a. een kas en sportcomplex.

Vraag nationaal beleid

- U heeft eerder de vraag gesteld of er een centrale datacenter-nota wenselijk is. Allereerst is belangrijk om te benoemen dat de belangrijkste afwegingen door de decentrale overheden dienen te worden gemaakt. De lokale overheden wegen de verschillende ruimtelijke belangen af. ✓
- Vanuit diverse regionale overheden en marktpartijen wordt gevraagd om kennis en ondersteuning vanuit het Rijk. Dezelfde roep komt vanuit de Kamer. Dit vanwege de grote ruimtebeslag, beslag op het energienetwerk en de publieke opinie. Daarom wordt in de NOVI ingezet op selectieve groei.
- Door dit beleid te voeren blijft het mogelijk voor datacenters om zich te vestigen in Nederland, maar is er tegelijkertijd meer oog voor de gevolgen.
- Met de NOVI treedt het Rijk dus faciliterend op en geeft algemene uitgangspunten mee. Deze uitgangspunten worden met de regio (met name de Metropoolregio Amsterdam) uitgewerkt binnen de omgevingsagenda's die op landsdeelniveau onder de NOVI worden opgesteld.
- Dit houdt ook in dat het Rijk in gesprek gaat met de regio's waarin plannen ontwikkeld worden die tegen de uitgangspunten van het Rijk in gaan. Dit wordt opgepakt in relatie met de motie Moorlag-Mulder. Op grond van nader onderzoek naar het energieverbruik en het belang van datacenters voor het digitaliseringsbeleid kan een aanpassing van de uitvoering van het rijksbeleid aan de orde zijn. Zodra de onderzoeken klaar zijn zal u hierover worden geadviseerd (begin 2021).

Moties

Er zijn drie aangenomen twee moties.

- De motie Moorlag-Mulder, die de minister BZK vraagt om in het kader van de ruimtelijke strategie en NOVI op korte termijn in overleg met medeoverheden te verkennen of en, zo ja, op welke wijze er een samenhangende aanpak moet worden ontwikkeld voor het beter beheersen en reguleren van de impact van datacenters op de ruimte, energievoorziening (elektriciteit en warmte) en daarover in het kader van de uitvoeringsagenda NOVI de Kamer na de zomer te informeren.
- De motie Beckerman die de regering verzoekt om
 - een algemene inventarisatie van datacenters (hoeveel datacenters er (in ontwikkeling) zijn, hoeveel stroom deze (gaan) verbruiken, welke energiebronnen zij gebruiken)
 - te onderzoeken hoe deze datacenters hun stroomverbruik kunnen verminderen
- De motie Sienot die de regering verzoekt een routekaart datawarmte op te stellen.

TER ONDERTEKENING

Aan
de Minister van Economische Zaken en Klimaat

CC
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Elektriciteit

Auteur

10.2.e

T. 070 370 7314

@mmezkn

Datum

29 oktober 2020

Kenmerk

DGKE-E / 20272328

BM 20272329

Kopie aan

10.2.e

Bijlage(n)

nota

Tulip, brieven aan provincie en gemeente

bParafenroute

10.2.e

Elektriciteit 10.2.e

DE 10.2.e

BBR

10.2.e

Aanleiding

In reactie op de nota over Tulip gaf u aan per brief aan Flevoland en Zeewolde te willen vragen of zij dit datacentrum nog steeds op prijs stellen. Bij deze nota treft u twee brieven. Tevens treft u in deze nota antwoord op uw vragen bij de nota over datacenters in de uitzending Zondag met Lubach en op uw vragen over datacenters bij de tweede voorspreking van de EZK-begroting (Elektriciteit en Warmte & Ondergrond).

Advies

- U gaf bij de nota over Tulip (van afgelopen week, 23 oktober) dat indien de gemeente en de provincie een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, EZK ook volmondige steun zal verlenen.
- De staatssecretaris stelde in reactie op dezelfde nota vraagtekens bij het project Tulip ('heel raar'). 11.1
- Het advies is hier komende week kort contact over te hebben.

Kernpunten

Brieven aan Flevoland en Zeewolde

- In de brieven zijn uw vier punten opgenomen.
- Bij het punt over netcapaciteit is aangegeven dat het verzoek van Tulip voor 120 MW naar inschatting van TenneT nog kan worden gefaciliteerd. Overigens geldt dat niet als Tulip op termijn gaat uitbreiden naar 200 MW zoals beoogd is, dat vergt additionele netversterkingen waar TenneT een studie voor opgestart is.
- In de brieven worden tevens de relevante passages uit de NOVI aangehaald en wordt de NOVI als aanleiding genoemd voor de vraag of Flevoland en Zeewolde nog steeds belang hechten aan de vestiging van het hyperscale datacentrum van Tulip.
- Tot slot wordt naast de constatering dat de vestiging van het datacenter een besluit is met zowel positieve effecten als politieke trade-offs, nog eens expliciet benadrukt dat deze afweging primair bij de provincie en gemeente ligt.

Ontvangen BBR

- U geeft vervolgens aan vanuit uw verantwoordelijkheid voor het elektriciteitsnet geen onoverkomelijke problemen te zien met het faciliteren van dit bedrijf met een nieuw onderstation. Indien de gemeente en de provincie een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, dan zal EZK ook volmondige steun verlenen.
- Overigens zijn de provincie en de gemeente ambtelijk geïnformeerd en geven zij aan nog steeds zeer positief te staan ten opzichte van dit project, zowel vanuit het economische perspectief als vanuit het perspectief van energie (oa verbetering netcapaciteit, hoop op gebruik restwarmte).

*Antwoord op uw vragen bij nota over Datacenters in relatie tot energie n a.v.
uitzending Zondag met Lubach*

- U vroeg hoeveel MW Tulip gemiddeld trekt. Tulip vraagt maximaal 200MW, voor de gehele campus, maar de ervaring leert dat dit lang niet gehaald wordt (o.a. Wieringermeer). Dit getal is openbaar (staat in RO plan in gemeente). Daarnaast kan het van belang zijn om rekening te houden met het 'stapgewijs' bouwen en uitbreiden van het Tulip datacenter en de campus, dat vijf tot tien jaar kan duren. Dat kan over de jaren heen eventueel grote verschillen betekenen in hoeveelheid stroomgebruik door Tulip.
- U gaf aan het zonde is dat de benutting van restwarmte zich vaak nog in een studiefase bevindt en de échte makke van Tulip is dat er niet een strategie is gemaakt m.h.o.o. benutting restwarmte. Tulip is van plan warmte afvang en transport naar het einde van de campus te realiseren en voorziet verdere opwarming van de warmte (direct naast de campus, door een andere partij). Het regelen van de afname en infrastructuur is een stevige opgave, gezien het grote volume van de warmte. Vanwege dit grote aanbod wordt hier intensief samengewerkt tussen twee provincies (Flevoland en Gelderland) en twee gemeenten (Zeewolde en Harderwijk). Er is een bestuurlijke stuurgroep samengesteld onder voorzitterschap van Job Fackeldey. Vanwege dit complexe vraagstuk en de nieuw te ontwikkelen expertise heeft dit project een ander tijdsplan in zich dan de komst en bouw van een datacenter. Dit verschil in timing brengt uiteraard het risico met zich mee dat het niet gaat lukken om de restwarmte te gebruiken. Wel zijn alle actoren zich ervan bewust dat het benutten van restwarmte een belangrijk politiek bestuurlijk aspect is bij de komst van dergelijke grote datacenters.
- Een taskforce met Tulip, provincie Flevoland, gemeente Zeewolde en is op dit moment in gedetailleerde onderhandelingen met diverse partijen. Zo ligt naast de campus een bedrijventerrein en in de buurt een klein warmtenet. Tegelijkertijd vraagt dat kostbare aanleg van infrastructuur. In de brief aan de provincie en de gemeente geeft u aan graag contact te hebben over hoe dit in de Tulip-casus georganiseerd kan worden.
- U vroeg "Moet dat dan?" bij de passage 'Datacentra van bijvoorbeeld aanbieders uit de VS kunnen geen garantie bieden dat opgeslagen data daadwerkelijk exclusief in NL blijven en niet toegankelijk zijn voor derde overheden. Hiervoor wordt in Europa beleid ontwikkeld'. De extraterritoriale werking van VS Cloud Act levert zorgen in Europa over de toegang van derde overheden tot strategische of gevoelige data via bijvoorbeeld clouddiensten.

Daarnaast ontstaat de wens in Europa om waar nodig minder afhankelijk te zijn van niet-Europese spelers vanwege de verwachte sterke stijging in het gebruik van toepassingen die grote hoeveelheden data genereren en verwerken. Daarom wordt gewerkt aan initiatieven die het Europese dienstenaanbod en infrastructuur versterken, zoals het Europees initiatief voor cloudfederatie en GAIA-X die zich o.a. richten op (veiligheids)standaarden en interoperabiliteit van diensten.

Antwoord op uw vragen over datacenters bij de tweede voorbereiding van de EZK begroting (Elektriciteit en Warmte & Ondergrond).

NB: In deze nota vindt u de punten terug die (bedrijfs)vertrouwelijk zijn en niet met de Tweede Kamer gedeeld kunnen worden. Alles wat wel gedeeld kan worden, vindt u in het dossier voor de begrotingsbehandeling.

10.2.g

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

17a

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Provinciale Staten van Flevoland
T.a.v. de heer J.N. Appelman en de heer J. Fackeldey, gedeputeerden
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

10.2.e

T 070 378 7344
@mmezk.nl

Ons kenmerk

DGKE-E / 20272124

Datum

Betreft Aansluiting datacentrum "Tulip"

Geachte heren Appelman en Fackeldey,

De onderneming "Tulip" heeft mij benaderd over de aansluiting van een beoogd hyperscale datacentrum in de Provincie Flevoland, in gemeente Zeewolde. Tulip vraagt om mijn steun voor een innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation voor elektriciteit, in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander).

Op 11 september 2020 is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gepubliceerd, die ook ingaat op het vestigen van nieuwe datacenters. De NOVI geeft aan: "Het ruimtebeslag van datacenters groeit, en datacenters vergen veel van de energie-infrastructuur gezien het hoge energieverbruik. Dergelijke capaciteit kan niet overal worden geboden. In Nederland groeit het besef dat keuzes nodig zijn en ingezet moet worden op selectieve groei. De vestiging van nieuwe datacenter(cluster)s vergt een goede ruimtelijke afweging en afstemming met andere belangen in de leefomgeving. Decentrale overheden zijn primair verantwoordelijk voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters." Specifiek over *hyperscale* datacenters zegt de NOVI "Vestiging van *hyperscale* datacenters kan op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat uit naar vestiging in de randen van Nederland, zoals op de bestaande locaties Eemshaven en Middenmeer."

In het licht van deze recent verschenen NOVI doet zich de vraag voor of de provincie Flevoland belang hecht aan de vestiging van het *hyperscale* datacentrum van Tulip. Dit omdat de vestiging niet in lijn is met de voorkeuren zoals die volgen uit de NOVI. Tegelijkertijd bevestigt de NOVI dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters. Daarbij spelen meerdere overwegingen een rol, bijvoorbeeld werkgelegenheid, ruimtegebruik, energieverbruik, netcapaciteit en de mogelijkheid tot benutting van restwarmte. Uiteraard zijn er meer overwegingen en maatschappelijke aspecten zoals het lokale draagvlak en inpassing in het landschap, waar ik niet nader op inga maar die bij uw afweging ongetwijfeld een rol zullen spelen.

Datacenters zijn onderdeel van de infrastructuur die verdere digitalisering van de economie en maatschappij als geheel mogelijk maken. Datacenters zijn van belang voor de digitalisering van de Nederlandse samenleving en economie. Voor de regio geldt dat

datacenters een gunstig werkgelegenheidseffect kunnen hebben en tegelijk veel ruimte innemen en een grote impact op het landschap hebben.

Datacenters hebben een hoog energieverbruik. Datacenters zijn momenteel goed voor ca. 3% van het Nederlandse elektriciteitsgebruik en naar verwachting zal dit tot 2030 verder stijgen, vanwege de vestiging van nieuwe datacenters. Een hoger stroomverbruik leidt tot grotere behoefte aan de opwek van duurzame elektriciteit. Aan de andere kant, datacenters naar het buitenland sturen helpt het klimaat ook niet als datacenters in het buitenland fossiele elektriciteit gebruiken. Het naar het buitenland sturen van grote energieverbruikers is niet de juiste oplossing om klimaatdoelen te bereiken.

In de verstedelijkingsstrategie Metropoolregio Amsterdam staat ter overweging of uw provincie en de betrokken gemeente een vierde hyperconnectiviteitscluster zouden willen realiseren. Hierover hebt u tot op heden geen besluit genomen. Ik wijs erop dat het realiseren van onderhavig datacenter zijn schaduw vooruitwerpt in deze discussie en vraag u om hier rekening mee te houden in uw gesprek met enerzijds Provinciale Staten en de gemeenteraad en anderzijds de netbeheerders.

Datacenters kunnen ook een beslag leggen op schaarse netcapaciteit, net als alle andere (grote) gebruikers en producenten van elektriciteit. Tulip heeft in eerste instantie een aansluitvermogen van 120 MW gevraagd. Dit kan nog in combinatie met de andere lopende aansluitverzoeken worden gefaciliteerd binnen de huidige netstructuur. De transportcapaciteit wordt bepaald door de aanwezige hoogspanningsverbindingen en transformatoren tussen de hoogspanningsstations en staat los van het [door Tulip] nieuw te bouwen onderstation. Bij de innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander), wordt TenneT eigenaar van het onderstation zonder de kosten voor de bouw te dragen. Deze oplossing betekent ook geen vertraging voor de overige investeringen die TenneT de komende jaren in Nederland doet.

Naast elektriciteit speelt er ook een uitdaging en kans bij het gebruik van de restwarmte van het datacenter. Het kwalitatief gebruiken van de beschikbare restwarmte is een stevige opgave. Het benutten van deze restwarmte heeft een doorwerking op de energieneutraliteit in de gemeenten en voor de provincie. De complexiteit voor een weloverwogen gebruik van de aangeboden hoeveelheid restwarmte vraagt een zorgvuldige en kwalitatieve voorbereiding. Graag verzoek ik u om mij te informeren op welke wijze u hieraan aandacht besteedt.

Al met al is de vestiging van het datacenter een besluit met zowel positieve effecten als (politieke) *trade-offs*. Deze afweging ligt primair bij de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor het elektriciteitsnet, zie ik geen onoverkomelijke problemen met het faciliteren van dit bedrijf met een nieuw onderstation. Indien de provincie en de gemeente de afweging positief beoordelen en een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, dan zal het ministerie van Economische Zaken en Klimaat ook volmondige steun verlenen aan de innovatieve bouw van nieuw onderstation. Ik heb een brief met gelijkluidende strekking verstuurd aan de gemeente Zeewolde.

Hoogachtend,

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Ons kenmerk

DGKE-E / 20272124

Eric Wiebes

Minister van Economische Zaken en Klimaat

18

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

CC
Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

10.2.e

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Elektriciteit

Auteur

10.2.e

T 070 270 7314
@miniezkn.nl

Datum

5 november 2020

Kenmerk

DGKE-E / 20278430

BHM 20278431

Kopie aan

10.2.e

nota

Tulip brieven provincie en gemeente

Parafenroute

10.2.e
10.2.e

Elektriciteit 10.2.e
10.2.e

DE 10.2.e
10.2.e

BBR

10.2.e

Bijlage(n)

2

Aanleiding

In reactie op de nota over Tulip gaf de minister aan per brief aan Flevoland en Zeewolde te willen vragen of zij dit datacentrum nog steeds op prijs stellen. Bij deze nota treft u de twee herschreven brieven.

Advies

U (de minister) kunt de twee brieven ondertekenen.

Kernpunten

- De wijzigingen van de minister zijn overgenomen
- Op verzoek van de staatssecretaris van EZK en in overleg met ambtelijk BZK wordt aan MBZK voorgesteld de brief mede namens MBZK te versturen gezien haar rol als coördinerend minister van de NOVI.
- De brief kan pas verzonden worden als de reactie van MBZK binnen is.
- Na overleg met de staatssecretaris is de laatste zin aangepast. De nieuwe zin luidt nu: "Indien de provincie en de gemeente de afweging positief beoordelen en een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, dan vraag ik TenneT en Liander om de samenwerking aan te gaan met Tulip bij de bouw van een nieuw onderstation."
- Hiermee wordt duidelijker aangegeven dat de keuze bij de provincie en de gemeente ligt en dat EZK geen keuze maakt ten aanzien van het al dan niet vestigen van Tulip in Zeewolde.

Ontvangen BBR

10.2.e

18a

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Provinciale Staten van Flevoland
T.a.v. de heer J.N. Appelman en de heer J. Fackeldey, gedeputeerden
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

10.2.e

T 070 379 7314
ezk@rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

DGKE-E / 20272124

Datum

Betreft Aansluiting datacentrum "Tulip"

Geachte heren Appelman en Fackeldey,

De onderneming "Tulip" heeft mij benaderd over de aansluiting van een beoogd hyperscale datacentrum in de Provincie Flevoland, in gemeente Zeewolde. Tulip vraagt om mijn steun voor een innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation voor elektriciteit, in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander).

Op 11 september 2020 is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gepubliceerd, die ook ingaat op het vestigen van nieuwe datacenters. De NOVI geeft aan: "Het ruimtebeslag van datacenters groeit, en datacenters vergen veel van de energie-infrastructuur gezien het hoge energieverbruik. Dergelijke capaciteit kan niet overal worden geboden. In Nederland groeit het besef dat keuzes nodig zijn en ingezet moet worden op selectieve groei. De vestiging van nieuwe datacenter(cluster)s vergt een goede ruimtelijke afweging en afstemming met andere belangen in de leefomgeving. Decentrale overheden zijn primair verantwoordelijk voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters." Specifiek over *hyperscale* datacenters zegt de NOVI "Vestiging van *hyperscale* datacenters kan op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat uit naar vestiging in de randen van Nederland, zoals op de bestaande locaties Eemshaven en Middenmeer."

Gezien dit verband met de NOVI stuur ik u deze brief mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als de coördinerend minister van de NOVI.

In het licht van deze recent verschenen NOVI doet zich de vraag voor of de provincie Flevoland nog steeds belang hecht aan de vestiging van het *hyperscale* datacentrum van Tulip. Dit omdat de vestiging niet in lijn is met de voorkeuren zoals die recent volgden uit de NOVI. Tegelijkertijd bevestigt de NOVI dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters. Daarbij spelen meerdere overwegingen een rol, bijvoorbeeld werkgelegenheid, ruimtegebruik, energieverbruik, netcapaciteit en de mogelijkheid tot benutting van restwarmte.

Uiteraard zijn er meer overwegingen en maatschappelijke aspecten zoals het lokale draagvlak en inpassing in het landschap, waar ik niet nader op inga maar die bij uw afweging ongetwijfeld een rol zullen spelen.

Datacenters zijn onderdeel van de infrastructuur die verdere digitalisering van de economie en maatschappij als geheel mogelijk maken. Datacenters zijn van belang voor de digitalisering van de Nederlandse samenleving en economie. Voor de regio geldt dat datacenters een gunstig werkgelegenheidseffect kunnen hebben en tegelijk veel ruimte innemen en een grote impact op het landschap hebben.

Datacenters hebben een hoog energieverbruik. Datacenters zijn momenteel goed voor ca. 3% van het Nederlandse elektriciteitsgebruik en naar verwachting zal dit tot 2030 verder stijgen, vanwege de vestiging van nieuwe datacenters. Een hoger stroomverbruik leidt tot grotere behoefte aan de opwek van duurzame elektriciteit. Aan de andere kant, datacenters naar het buitenland sturen helpt het klimaat ook niet als datacenters in het buitenland fossiele elektriciteit gebruiken. Het naar het buitenland sturen van grote energieverbruikers is niet de juiste oplossing om klimaatdoelen te bereiken.

In de verstedelijkingsstrategie Metropoolregio Amsterdam staat ter overweging of de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde een vierde hyperconnectiviteitscluster zouden willen realiseren. Hierover heeft de regio tot op heden geen besluit genomen. Ik wijs erop dat het realiseren van onderhavig datacenter zijn schaduw vooruitwerpt in deze discussie en vraag u om hier rekening mee te houden in uw gesprek met enerzijds Provinciale Staten en de gemeenteraad en anderzijds de netbeheerders.

Datacenters kunnen ook een beslag leggen op schaarse netcapaciteit, net als alle andere (grote) gebruikers en producenten van elektriciteit. Tulip heeft in eerste instantie een aansluitvermogen van 120 MW gevraagd. Dit kan nog in combinatie met de andere lopende aansluitverzoeken worden gefaciliteerd binnen de huidige netstructuur. Voor een eventuele groei van Tulip naar een transportvermogen van 200 MW zouden additionele netversterkingen nodig zijn. Hiertoe is TenneT een studie gestart. De transportcapaciteit wordt bepaald door de aanwezige hoogspanningsverbindingen en transformatoren tussen de hoogspanningsstations en staat los van het nieuw te bouwen onderstation.

Bij de genoemde innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander), wordt TenneT eigenaar van het onderstation zonder de kosten voor de bouw te dragen. Deze oplossing betekent ook geen vertraging voor de overige investeringen die TenneT de komende jaren in Nederland doet.

Naast elektriciteit speelt er ook een uitdaging en kans bij het gebruik van de restwarmte van het datacenter. Het kwalitatief gebruiken van de beschikbare restwarmte is een stevige opgave. Het benutten van deze restwarmte heeft een doorwerking op de energieneutraliteit in de gemeenten en voor de provincie.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Elektriciteit

Ons kenmerk
DGKE-E / 20272124

De complexiteit voor een weloverwogen gebruik van de aangeboden hoeveelheid restwarmte vraagt een zorgvuldige en kwalitatieve voorbereiding. Graag verzoek ik u om mij te informeren op welke wijze u hieraan aandacht besteedt.

Al met al is de vestiging van het datacenter een besluit met zowel positieve effecten als (politieke) *trade-offs*. Deze afweging ligt primair bij de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor het elektriciteitsnet, zie ik geen onoverkomelijke problemen met het faciliteren van dit bedrijf met een nieuw onderstation. Indien de provincie en de gemeente de afweging positief beoordelen en een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, dan vraag ik TenneT en Liander om de samenwerking aan te gaan met Tulip bij de bouw van een nieuw onderstation.

Ik heb een brief van gelijkkluidende strekking verstuurd aan de gemeente Zeewolde.

Hoogachtend,

10.2.e

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

College van burgemeester en wethouders
Gemeente Zeewolde
T.a.v. de heer E.J. de Jonge, wethouder
Postbus 1
3890 AA ZEEWOLDE

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

10.2.e

070 379 7311
@mmezkl.nl

Ons kenmerk

DGKE-E / 20272327

Datum

Betreft Aansluiting datacentrum "Tulip"

Geachte heer De Jonge,

De onderneming "Tulip" heeft mij benaderd over de aansluiting van een beoogd hyperscale datacentrum in gemeente Zeewolde. Tulip vraagt om mijn steun voor een innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation voor elektriciteit, in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander).

Op 11 september 2020 is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gepubliceerd, die ook ingaat op het vestigen van nieuwe datacenters. De NOVI geeft aan: "Het ruimtebeslag van datacenters groeit, en datacenters vergen veel van de energie-infrastructuur gezien het hoge energieverbruik. Dergelijke capaciteit kan niet overal worden geboden. In Nederland groeit het besef dat keuzes nodig zijn en ingezet moet worden op selectieve groei. De vestiging van nieuwe datacenter(cluster)s vergt een goede ruimtelijke afweging en afstemming met andere belangen in de leefomgeving. Decentrale overheden zijn primair verantwoordelijk voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters." Specifiek over *hyperscale* datacenters zegt de NOVI "Vestiging van *hyperscale* datacenters kan op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat uit naar vestiging in de randen van Nederland, zoals op de bestaande locaties Eemshaven en Middenmeer."

Gezien dit verband met de NOVI stuur ik u deze brief mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als de coördinerend minister van de NOVI.

In het licht van deze recent verschenen NOVI doet zich de vraag voor of de gemeente Zeewolde nog steeds belang hecht aan de vestiging van het *hyperscale* datacentrum van Tulip. Dit omdat de vestiging niet in lijn is met de voorkeuren zoals die recent volgden uit de NOVI. Tegelijkertijd bevestigt de NOVI dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven en dus ook datacenters. Daarbij spelen meerdere overwegingen een rol, bijvoorbeeld werkgelegenheid, ruimtegebruik, energieverbruik, netcapaciteit en de mogelijkheid tot benutting van restwarmte.

Uiteraard zijn er meer overwegingen en maatschappelijke aspecten zoals het lokale draagvlak en inpassing in het landschap, waar ik niet nader op inga maar die bij uw afweging ongetwijfeld een rol zullen spelen.

Datacenters zijn onderdeel van de infrastructuur die verdere digitalisering van de economie en maatschappij als geheel mogelijk maken. Datacenters zijn van belang voor de digitalisering van de Nederlandse samenleving en economie. Voor de regio geldt dat datacenters een gunstig werkgelegenheidseffect kunnen hebben en tegelijk veel ruimte innemen en een grote impact op het landschap hebben.

Datacenters hebben een hoog energieverbruik. Datacenters zijn momenteel goed voor ca. 3% van het Nederlandse elektriciteitsgebruik en naar verwachting zal dit tot 2030 verder stijgen, vanwege de vestiging van nieuwe datacenters. Een hoger stroomverbruik leidt tot grotere behoefte aan de opwek van duurzame elektriciteit. Aan de andere kant, datacenters naar het buitenland sturen, helpt het klimaat ook niet als datacenters in het buitenland fossiele elektriciteit gebruiken.

In de verstedelijkingsstrategie Metropoolregio Amsterdam staat ter overweging of de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde een vierde hyperconnectiviteitscluster zouden willen realiseren. Hierover heeft de regio tot op heden geen besluit genomen. Ik wijs erop dat het realiseren van onderhavig datacenter zijn schaduw vooruitwerpt in deze discussie en vraag u om hier rekening mee te houden in uw gesprek met enerzijds Provinciale Staten en de gemeenteraad en anderzijds de netbeheerders.

Datacenters kunnen ook een beslag leggen op schaarse netcapaciteit, net als alle andere (grote) gebruikers en producenten van elektriciteit. Tulip heeft in eerste instantie een aansluitvermogen van 120 MW gevraagd. Dit kan nog in combinatie met de andere lopende aansluitverzoeken worden gefaciliteerd binnen de huidige netstructuur. Voor een eventuele groei van Tulip naar een transportvermogen van 200 MW zouden additionele netversterkingen nodig zijn. Hiertoe is TenneT een studie gestart. De transportcapaciteit wordt bepaald door de aanwezige hoogspanningsverbindingen en transformatoren tussen de hoogspanningsstations en staat los van het nieuw te bouwen onderstation.

Bij de genoemde innovatieve aanpak door bouw van nieuw onderstation in samenwerking met de netbeheerders (TenneT en Liander), wordt TenneT eigenaar van het onderstation zonder de kosten voor de bouw te dragen. Deze oplossing betekent ook geen vertraging voor de overige investeringen die TenneT de komende jaren in Nederland doet.

Naast elektriciteit speelt er ook een uitdaging en kans bij het gebruik van de restwarmte van het datacenter. Het kwalitatief gebruiken van de beschikbare restwarmte is een stevige opgave. Het benutten van deze restwarmte heeft een doorwerking op de energieneutraliteit in de gemeenten en voor de provincie.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Elektriciteit

Ons kenmerk
DGKE-E / 20272327

De complexiteit voor een weloverwogen gebruik van de aangeboden hoeveelheid restwarmte vraagt een zorgvuldige en kwalitatieve voorbereiding. Graag verzoek ik u om mij te informeren op welke wijze u hieraan aandacht besteedt.

Al met al is de vestiging van het datacenter een besluit met zowel positieve effecten als (politieke) *trade-offs*. Deze afweging ligt primair bij de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor het elektriciteitsnet, zie ik geen onoverkomelijke problemen met het faciliteren van dit bedrijf met een nieuw onderstation. Indien de provincie en de gemeente de afweging positief beoordelen en een volmondig 'ja' geven op de vestiging van dit datacenter, dan vraag ik TenneT en Liander om de samenwerking aan te gaan met Tulip bij de bouw van een nieuw onderstation.

Ik heb een brief van gelijklopende strekking verstuurd aan de provincie Flevoland.

Hoogachtend,

10.2.e

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

TER ONDERTEKENING

Aan
de Minister van Economische Zaken en Klimaat

CC de Staatssecretaris

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Warmte en Ondergrond

Auteur

10.2.e

@minezk.nl

Datum

11 januari 2021

Kenmerk

DGKE-WO / 21010194

Bhm: 20329803

Kopie aan

Bijlage(n)

2

nota

beleidsbrief datacenters

Parafenroute

DG K&E 10.2.e 10.2.e	W&O, directeur 10.2.e 10.2.e	W&O, MT-lid 10.2.e 10.2.e
DC B&T 10.2.e 10.2.e	DE, MT-lid 10.2.e 10.2.e	BBR Eva de Leede 10.2.e

Aanleiding

In het Notaoverleg van 3 december jl. heeft uw ambtsvoorganger de Kamer toegezegd een brief te sturen over datacenters i.r.t. energieverbruik. Dit naar aanleiding van verschillende moties. Met deze brief geeft u uitvoering aan de moties en wordt breder ingegaan op de vestiging van datacenters en op de manier waarop het Rijk daarbij betrokken is i.h.k.v. de Nationale Omgevingsvisie (onder coördinatie van BZK).

Daarnaast hebben de provincie Flevoland en gemeente Zeewolde u per brief gevraagd de innovatieve aansluiting van een te vestigen hyperscale datacenter (een grootschalig datacenter in eigendom van één gebruiker, veelal techreuzen) in Zeewolde door TenneT, de beheerder van het hoogspanningsnet, mogelijk te maken. In deze nota wordt ook ingegaan op deze casus, vanwege de relatie met de inhoud van de brief.

Advies

U wordt geadviseerd om de Kamerbrief datacenters te ondertekenen zodat deze behandeld kan worden in het Notaoverleg van 1 februari a.s. De Kamerbrief wordt parallel voorgelegd aan de minister en staatssecretaris van BZK, vanwege de betrokkenheid van BZK bij het vestigingsbeleid rondom datacenters.

Vanuit het wettelijk kader is er geen belemmering voor TenneT om mee te werken aan een aansluiting zoals het geval is voor het datacenter Zeewolde. De brief die u hierover aan TenneT kunt versturen, ontvangt u via een separate nota.

Kernpunten

De Kamerbrief datacenters

- De Kamerbrief geeft invulling aan een drietal moties: (1) de motie Beckerman/Agnes Mulder over een onderzoek naar het energieverbruik door datacenters, (2) de motie Sienot c.s. over een routekaart datawarmte en (3) de motie Moorlag/Agnes Mulder over het beheersen van de impact van datacenters op ruimte en energie.

Ontvangen BBR

10.2.e

29/1/21
Lijkt mij goed
an de nieuwe
HEZK ook te
maken
over de
verkeilen in
dit dossier.

- De conclusie van deze brief is ten eerste dat het stroomverbruik door datacenters groeit. In 2019 wordt dit door het CBS berekend op 2,7 TWh (op basis van aansluitingen met de hoofdactiviteit "datacenter"). Hiermee ging 2,7% van het totaal geleverde elektriciteit via het openbaar net naar datacenters aldus het CBS.
- T.a.v. het gebruik van restwarmte uit datacenters biedt het Rijk o.a.;
 - de Warmteatlas die inzicht geeft in de lokale warmtevraag en in de aanwezigheid van warmtebronnen.
 - het ophaalrecht in de Wet Collectieve Warmtevoorziening, waarmee warmtebedrijven het recht krijgen om restwarmte van bedrijven om-niet te benutten.
 - Via de SDE++ subsidiemogelijkheden aan decentrale overheden en warmtebedrijven om datawarmte te benutten.
- De Kamerbrief bestendigt verder de lijn van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), waarbij decentrale overheden in de eerste plaats keuzes over de vestiging van grootschalige datacenters maken, namelijk aan de randen van het land. En dat het Rijk in het kader van de Uitvoering van de NOVI gezamenlijk met decentrale overheden op regionaal niveau nadere afspraken wil maken over zorgvuldigheid en selectiviteit bij keuzes over vestigingslocaties.
- Kanttekening daarbij is dat er in het maatschappelijke debat een toenemende roep is om meer Rijksregie in de ruimtelijke ordening, dat ook soms ter sprake komt bij de vestiging van datacenters gezien de impact. De verwachting is (mede o.b.v. de verkiezingsprogramma's) dat een nieuw Kabinet die regierol verder wil invullen. Het is de vraag of de huidige aanpak, waarbij decentrale overheden (ondanks Rijksbetrokkenheid) toch in de eerste plaats keuzes maken over vestigingslocaties voor datacenters, daar voldoende op aansluit.

De Tulip-casus

- Techbedrijf "Tulip" 10.2.g wil in Flevoland een groot datacentrum neerzetten (166 hectare). Het betreft een investering van 10.2.g in Nederland die permanent 10.2.g indirecte werkgelegenheid oplevert.
- Conform het verzoek van de bewindslieden van BZK is er ambtelijk overleg geweest met de provincie Flevoland en gemeente Zeewolde over de mogelijke vestiging van Tulip (waar ambtelijk EZK ook aan heeft deelgenomen).
- Hieruit is duidelijk geworden dat de regio groot belang hecht aan de vestiging van het datacenter; dit blijkt specifiek uit de brief die de dagelijks besturen van Flevoland en Zeewolde aan u hebben gericht (zie bijlage);
- AZ heeft eveneens aangespoord tot snelheid in het proces.
- De planvorming rondom de casus Tulip bevindt zich in een vroeg stadium. De aansluiting op het elektriciteitsnet is één van de randvoorwaarden voordat (1) Tulip intern besluit om het datacentrum daar al dan niet te vestigen; (2) Tulip vervolgens om een vergunning aanvraagt bij de gemeente en provincie; (3) de gemeente en provincie daarover beslissen.
- In de voorgestelde juridische oplossing bouwt en betaalt Tulip het onderstation van het hoogspanningsnet in een samenwerkingsconstructie met TenneT en wordt TenneT vervolgens eigenaar van het onderstation en maakt hierbij geen of nauwelijks kosten.

- TenneT vraagt om extra bevestiging vanuit EZK dat TenneT kan meewerken aan deze oplossingsrichting. Uw ambtsvoorganger heeft ingestemd met deze constructie (zie bijgevoegde nota). Er zijn geen wettelijke belemmeringen.
- Bovenstaande maakt dat er geen bezwaren zijn voor TenneT om nu medewerking te verlenen aan dit initiatief. Er is geen reden om dat op dit moment expliciet aan de TK te melden. Er zijn nog veel processtappen te gaan voordat Tulip daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Bovendien acht Tulip het zelf ook onwenselijk als het Rijk het voornemen van vestiging van dit bedrijf aankondigt, voordat het bedrijf daar zelf tot dit voornemen besloten heeft.
- In het kader van de wenselijkheid van de vestiging van Tulip op deze locatie speelt nog wel een beleidsmatige discussie, met name vanuit BZK en LNV. De locatiekeuze van de regio voor Tulip schuurt met de voorkeuren uit de Nationale Omgevingsvisie voor hyperscale datacenters. Daarbij geldt als aandachtspunt de eerdere benoemde roep om meer Rijksregie in de ruimtelijke ordening. Ook is er sprake van mogelijke inzet van Rijksgronden voor het datacenter, die nu de functie landbouw hebben. Dit komt in een later stadium aan de orde in de planuitwerking.

Toelichting

- Buck Consultants doet momenteel onderzoek naar het belang van datacenters voor de digitaliseringsstrategie. Dit onderzoek loopt nog en wordt om die reden niet benoemd in de Kamerbrief. De verwachting is dat dit onderzoek geen klip en klaar antwoord geeft op de vraag die in de TK speelt, namelijk "zijn al die heel grote (hyperscale) datacenters wel nodig?". Daarom is bewust gekozen voor een passage die beschrijft dat we nu geen signalen hebben over een tekort aan capaciteit en die bewust niet beschrijft of we wel of geen nieuwe datacenters willen faciliteren. Daarbij gaan regionale overheden over de ruimtelijke inpassing van datacenters, niet het Rijk. Hiermee denken we dat de passage genoeg houvast geeft om de politieke discussie te kanaliseren.
- De motie Beckerman vraagt om veel (gedetailleerde) informatie. Dit hebben we nu onverkort opgenomen in de brief. We vinden dit passend gelet op de interesse die er in de TK is in datacenters.
- Met betrekking tot de uitvoering van de motie Sienot hebben we de verantwoordelijkheden van het kabinet neergezet. Het kabinet geeft de instrumenten aan decentrale overheden en warmtebedrijven om datawarmte te benutten, maar geeft geen garantie dat dit in alle gevallen ook gebeurt. Of restwarmte kan worden benut is immers van veel zaken afhankelijk, zoals de afstand tussen warmteproducenten en woonkernen, kosten, voldoende afnemers, etc. Bovendien gaan de gemeenten en warmtebedrijven hier uiteindelijk over.
- Conform de NOVI liggen locatiekeuzes voor datacenters primair bij decentrale overheden. Het Rijk wil daar op regionaal niveau bij betrokken zijn om eventuele effecten op nationale belangen tijdig te identificeren. In het kader van de uitvoering van de NOVI worden daar onder coördinatie van BZK bestuurlijke afspraken over gemaakt met decentrale overheden. Dit past ook bij de sturingsfilosofie van de Omgevingswet.

De Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA, uitvoeringsorganisatie van EZK) adviseert ons om op nationaal niveau meer regie te nemen op grootschalige vestigingslocaties voor datacenters, aangezien dat voor bedrijven en infrastructuuraanleg meer helderheid kan geven. Als Rijk maken we een bewuste afweging om dat niet te doen, aangezien de locatiekeuze in de eerste plaats een directe lokale ruimtelijke impact heeft op de omgeving van inwoners. Gemeente en provincie staan daar het dichtst bij.

- Het Tulip datacenter dient aangesloten te worden op het hoogspanningsnet. Tulip beoogt daar zelf de bouw voor het onderstation voor te willen betalen, dat vervolgens overgedragen kan worden aan TenneT. Tulip geeft aan: als dit vraagstuk niet kan worden opgelost, gaat Tulip op zoek naar een andere investeringsplek in het buitenland.
- Vanuit het wettelijk kader lijkt er voor TenneT geen belemmering om hieraan mee te werken. Dat staat los van een eventuele beleidsmatige afweging of deze locatie wel of niet wenselijk is. De locatie voldoet niet aan de voorkeur van de NOVI om hyperscales te vestigen aan de randen van Nederland, zoals op de locaties Eemshaven en Middenmeer.
- Met de regio is uitvoerig gesproken of men het datacenter alles afwegende wil. De regio heeft in haar beschouwing tevens de uitspraken uit NOVI betrokken en ziet daarbij geen belemmeringen. Dit alles afwegende heeft de komst van het datacenter grote steun van zowel provincie als gemeente. Alsnog zijn er vanuit BZK en LNV mogelijk nog bezwaren, ook omdat er mogelijk Rijksgronden mee gemoeid zijn die nu een landbouwfunctie hebben en omdat er eventuele andere nationale ruimtelijke belangen (zoals landschap) geschaad kunnen worden. Of hier sprake van is moet blijken uit de verdere planuitwerking.

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320) 265265
Fax
(0320) 265260
E-mail
provincie@flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. dhr. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Verzenddatum
11 DEC. 2020

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2715905

Onderwerp
Vestiging datacenter in Zeewolde

Geachte heer Wiebes,

Op 9 juni jongleden heeft de gemeente Zeewolde bekend gemaakt voornemens te zijn om de vestiging van een hyperscale datacenter binnen haar gemeentegrenzen mogelijk te maken. Dit project wordt uitgevoerd onder de naam "Tulip" en in dit project wordt nauw samengewerkt tussen de initiatiefnemer, de gemeente Zeewolde, de provincie Flevoland en de regionale ontwikkelingsmaatschappij Horizon Flevoland. Het project wordt uitgevoerd in nauwe samenspraak met de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA), de Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreken, de Veiligheidsregio en het Waterschap Zuiderzeeland. In deze brief willen we u informeren over het belang van dit project voor onze regio.

Economische groei en toekomstbestendige bedrijven zijn belangrijke speerpunten voor de provincie in haar economisch beleid. Om het ondernemersklimaat te kunnen beïnvloeden en een weerbare regionale economie te realiseren, stuurt de provincie op diversiteit binnen het economische ecosysteem. In het provinciale Coalitieakkoord "Ruimte voor de toekomst" wordt daarom sterk ingezet op de belangrijke pijlers: internationale acquisitie, Human Capital en duurzaamheid. Wij zijn van mening dat het project "Tulip" hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren. In deze brief lichten we e.e.a. nader toe.

Het realiseren van het project "Tulip" biedt onze regio unieke kansen om het regionale ecosysteem te diversifiëren en om digitale en duurzame transitie te versnellen. Deze ontwikkeling past binnen de regionale ambitie om in te zetten op de kansrijke sector IT en biedt de regio kansen om onder andere de versterking van een belangrijke pijler als de Human Capital agenda te stimuleren. Daarnaast draagt de ontwikkeling bij aan een toename van een kwalitatief gediversifieerd aanbod op de Flevolandse arbeidsmarkt. In de bouwfase zullen m.n. bouwsectorbedrijven, vanuit de regio en daarbuiten, profiteren en honderden nieuwe banen opleveren. In de operationele fase is te verwachten dat er een aanzienlijke werkgelegenheid en economische spin-off ontstaat, zowel direct (datacenter) als indirect (aanzuigend effect van datacenter op IT-service providers).

De provincie Flevoland staat bekend als koploper in de winning van hernieuwbare energie. Wij zien met de ontwikkelingen van het "Tulip" datacenter concrete kansen om een verdere stap te zetten in de energietransitie-ambities die wij als regio hebben geformuleerd in onze Regionale Energie Strategie (RES). Ten eerste dient de energie-infrastructuur verzaamd te worden door een capaciteitsverzwaring (200 MW) van de aansluiting en een nieuw onderstation nabij de locatie van Tulip te realiseren, een ontwikkeling die de regio een aantal unieke kansen biedt; naast de

gegarandeerde levering van elektra aan "Tulip" en leveringsmogelijkheden aan andere afnemers, biedt dit onderstation ook de mogelijkheid voor teruglevering van regionale opgewekte hernieuwbare energie op het net, iets waar in onze regio grote behoefte aan is. Ter ondersteuning van deze ontwikkeling, willen we uw ministerie verzoeken om een opdracht aan TenneT/Liander te verstrekken voor de realisatie van een verzwaring van de energie-infrastructuur om deze ontwikkeling mogelijk te maken.

Ten tweede, de "Tulip" ontwikkeling biedt kansen om de restwarmte die wordt gegenereerd door het datacenter kwalitatief in te zetten voor industriële toepassingen én voor verwarming van de gebouwde omgeving om te komen tot aardgasvrije wijken. Het vrijkomende areaal restwarmte is van een dusdanige omvang dat deze ongekend is voor Nederland en is overstijgend aan de behoefte van Zeewolde. Daarom onderzoeken we samen met aangrenzende regio's welke (on)mogelijkheden er zijn om oplossingen te ontwikkelen voor gebruik van de restwarmte. Om hierin weloverwogen keuzes te kunnen maken, is een bovenregionale Stuurgroep Restwarmte samengesteld bestaande uit bestuurlijk vertegenwoordigers van de provincies Flevoland en Gelderland en de gemeenten Zeewolde en Harderwijk. Daarnaast is een Opgaveteam Restwarmte actief die de uitvoerende en technische aspecten onderzoekt om de huidige en toekomstige warmtevraag te vertalen naar de mogelijke ontwikkeling van een warmtenet. Begrijpelijkwijds is dit een complex traject wat nog veel onderzoek behoeft en waarvan de uitkomst niet bij voorbaat vaststaat. Daarom gaan we graag met uw en andere ministeries in gesprek over hoe we deze plannen succesvol kunnen realiseren.

Bij de locatiekeuze heeft nadrukkelijk de ruimtelijke inpassing een rol gespeeld. Landschappelijk kenmerkt de provincie Flevoland zich door voornamelijk rechte lijnen in het landschap en ruime kavels. Daarbij is onder meer de herkenbaarheid van de Knardijk een belangrijk aspect. Het is een weloverwogen keuze om het bedrijventerrein Trekkersveld IV, waar het project "Tulip" op gerealiseerd zal worden, in het verlengde van het al bestaande bedrijventerrein Trekkersveld I t/m III te realiseren. Door de opzet van deze ontwikkeling als 'campus' wordt een goede aansluiting op de omgeving gerealiseerd. Deze inpassing wordt onder meer geborgd door te werken met een beeldkwaliteitsplan. Bovendien is deze locatie gegrond vanuit de optiek van de elektra-netinfrastructuur omdat direct naast dit bedrijventerrein het net de mogelijkheid biedt om de gevraagde netaansluiting te realiseren en de regionale versterking te faciliteren.

Onze aanpak en wegingscriteria, zoals hierboven kort verwoord zijn, zien wij ook terug in de onlangs verschenen Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Onze regio biedt "locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is.", precies dat wat het NOVI over hyperscale datacenters zegt. De markt van datacenters beweegt zich op internationaal niveau en initiatiefnemers gaan op zoek naar de locatie die het beste bij hen past. De initiatiefnemer van "Tulip" heeft op basis van een aantal criteria (o.a. ruimte, energie-infrastructuur, bereikbaarheid, faciliteiten) locaties in heel Europa onderzocht, wat geresulteerd heeft in een voorkeur voor de locatie bij Trekkersveld boven een andere locatie in Nederland.

Betreffende grondverwerving is reeds een aantal stappen gezet met de grondbezitters; een viertal agrariërs en het Rijksvastgoed Bedrijf (RVB). In gesprekken met het RVB is door de gemeente Zeewolde de intentie geuit om de grondpositie van het RVB 'tegen marktwaarde in verpachte staat' te willen overnemen met inachtneming van pachtwetgeving. De gemeente Zeewolde zorgt voor een gedegen taxatieproces om de marktwaarde van de grond in verpachte staat te bepalen. Vooruitlopend is de gemeente Zeewolde bereid om de bestemming van de huidige gronden te wijzigen en heeft de bestemmingsplanprocedure reeds in werking gezet. Deze procedure wordt in nauwe samenwerking met de provincie doorlopen en de provincie steunt dit initiatief volledig. Na grondverwerving, pachtbeëindiging en onherroepelijke bestemmingswijziging kan de realisatie starten. We verzoeken uw ministerie zich in te zetten om zorg te dragen dat het RVB de gronden 'tegen marktwaarde in verpachte staat' kan overdragen aan de gemeente Zeewolde en we gaan graag met u in gesprek over eventuele bijzondere bepalingen.

Uiteraard is er voor de ontwikkeling van dit datacenter een bredere regionale afweging gemaakt, waarin ook is gekeken naar toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen die we voor de regio voorzien. Zo wordt er bijvoorbeeld in MRA verband onderzocht of in Flevoland een 4e hyperconnectiviteitshub kan worden ontwikkeld. Hoewel hierover nog de nodige gesprekken gevoerd dienen te worden en er nog geen bestuurlijke besluitvorming heeft plaatsgevonden, hebben wij als regio een positieve grondhouding betreffende deze ontwikkeling en zien wij met beide ontwikkelingen ook kansen om de digitale infrastructuur sterk te verbeteren ter ondersteuning van de digitalisering van de Flevolandse economie en daarmee Flevoland als een serieuze partij in de digitale revolutie te positioneren. Bovendien wordt er intensief met uw regering overlegt over het realiseren van 100.000 woningen in Flevoland. Ook daar sluiten deze ontwikkelingen uitstekend op aan, aangezien het voor de leefbaarheid in de regio cruciaal is dat er, naast woningen, ook werkgelegenheid wordt gecreëerd en leefbare gemeenschappen worden gebouwd. Het bedrijf "Tulip" beschikt over sterke 'community building' programma's waarmee ze een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de brede welvaart en leefbare gemeenschappen in onze regio.

Wij kijken uit naar de samenwerking met uw ministerie en andere ministeries om dit project tot een succes te maken. Als regio onderschrijven wij uw standpunt dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn voor het regionale vestigingsbeleid van bedrijven inclusief datacenters. Echter willen wij benadrukken dat uw steun en meedenkkracht op een aantal hierboven toegelichte aspecten essentieel is.

Hoogachtend, /

10.2.e

Leen Verbeek
Commissaris van de Koning
Provincie Flevoland

Gerrit Jan Gorter
Burgemeester
Gemeente Zeewolde

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Warmte en Ondergrond

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk

DGKE-WO / 20329796

Datum

Betreft Vestiging van datacenters in relatie tot energie

Geachte Voorzitter,

Op 13 oktober jl. heeft uw Kamer de moties aangenomen van de leden Beckerman/Agnes Mulder over een onderzoek naar het energieverbruik door datacenters (Kamerstuk 32813, nr. 590) en Sienot c.s. over een routekaart datawarmte (Kamerstuk 32813, nr. 582). Mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) reageer ik op deze twee moties. Ook maak ik van de gelegenheid gebruik om vanuit een breder perspectief te reflecteren op de ontwikkeling van datacenters in Nederland. Zoals toegezegd door mijn ambtsvoorganger in het Notaoverleg van 3 december 2020 stuur ik uw Kamer met deze brief eveneens een overzicht van de stand van zaken van datacenters in Nederland. Daarbij ga ik tevens in op de motie van de leden Moorlag/Agnes Mulder (Kamerstuk 32813, nr. 552) over het beheersen van de impact van datacenters op ruimte en energie in het kader van de Nationale Omgevingsvisie.

Samenvattend is de datacentermarkt een internationale markt; Nederland maakt gebruik van capaciteit in het buitenland en andersom. De aanwezigheid van een hoogwaardige digitale infrastructuur is van belang voor het investeringsklimaat in Nederland. Decentrale overheden maken als bevoegd gezag primair keuzes over de vestiging van datacenters en of zij daar een maatschappelijke meerwaarde in hun regio voor zien of niet. Deze keuze kunnen zij integraal afwegen met andere ambities en plannen, waaronder de Regionale Energie Strategie en Transitievisie Warmte. Het Rijk biedt daarvoor de kaders en instrumenten. Bijvoorbeeld om benutting van restwarmte mogelijk te maken, of om hernieuwbare energieproductie of energiebesparende maatregelen te stimuleren. Het Rijk en decentrale overheden maken daarnaast in de uitvoering van de NOVI op regionaal niveau afspraken over zorgvuldigheid en selectiviteit bij vestigingslocaties van datacenters. In het vervolg van deze brief ga ik hier uitgebreider op in.

Algemeen

De coronacrisis heeft ons de afgelopen maanden nog bewuster gemaakt van hoe belangrijk digitale infrastructuur en beschikbare datacentercapaciteit is en hoeveel onze maatschappij van data gebruikmaakt. Nederland heeft op dit moment veel dataopslagcapaciteit, maar de datacentermarkt is een internationale markt.

Opslag en doorvoercapaciteit in Nederland komt ten goede aan gebruikers in Nederland, maar ook elders in Europa en de wereld. En andersom maken wij ook gebruik van capaciteit in het buitenland. De datacentersector groeit verder mee met de exponentiele wereldwijde groei van verbruik van data door consumenten en bedrijven. Er zijn vooralsnog geen signalen dat er een tekort is om de digitale ambities zoals geformuleerd in de Nederlandse digitaliseringsstrategie (Kamerstuk 26643, nr. 709) waar te maken. Uiteraard houd ik dit in de gaten. Er is daarbij momenteel geen sprake van proactieve werving van datacenters door de NFIA, dat acht ik nu ook niet nodig.

Nederland is vanuit internationaal perspectief een aantrekkelijk land voor vestiging van datacenters. Dat heeft onder meer te maken met de aanlanding van intercontinentale datakabels, het stabiele elektriciteitsnetwerk en de hoogopgeleide beroepsbevolking. Hoewel datacenters steeds efficiënter worden, gebruiken ze veel elektriciteit. Ze sluiten daarvoor steeds vaker langetermijncontracten af met energieleveranciers voor groene elektriciteit. Met die contracten krijgen investeerders in hernieuwbare energie meer zekerheid voor de lange termijn over de opbrengsten van hun elektriciteitsverkoop, wat de businesscase van hernieuwbare opwekking kan versterken. Via Garanties van Oorsprong (GvO's) wordt gegarandeerd dat het jaarlijkse verbruik van elektriciteit daadwerkelijk uit hernieuwbare bronnen komt. De herkomst van elektriciteit is niet te herleiden tot een specifieke bron. Omdat onze elektriciteitsmarkt internationaal is, kan die elektriciteit ook (op papier) afkomstig zijn uit het buitenland. Het is daarbij een positieve ontwikkeling dat datacenters in toenemende mate bereid zijn te betalen voor de groene herkomst van elektriciteit, dit past in het Nederlandse klimaatbeleid. Liever groen hier, dan grijs elders.

Energieverbruik van datacenters

Aantal datacenters en elektriciteitsverbruik

De motie Beckerman en Agnes Mulder (Kamerstuk 32813, nr. 590) vraagt om een inventarisatie van datacenters. Het Rijk heeft geen overzicht van het aantal datacenters in Nederland. Bovendien is het aantal afhankelijk van de definitie van wat er onder een datacenter verstaan wordt. Volgens de Dutch Datacenter Association waren er in 2020 189 commerciële grote multi-tenant datacenters in Nederland. Verder zijn er volgens die vereniging 5.772 organisaties die een eigen datacenter hebben. Dit kan variëren van een intern bedrijfsdatacenter van een kantoor tot een hyperscale (zeer grootschalig) datacenter. 94% van deze datacenters heeft een vloeroppervlakte van minder dan 100 m². In Nederland zijn er momenteel twee hyperscale datacenters (Eemshaven en Middenmeer), en is er sprake van de mogelijke vestiging van een derde in de regio Zeewolde. Er is de laatste jaren een consolidatie geweest in datacenters. Met name omdat bedrijven in plaats van hun eigen datacenter, hun data en IT-systemen via de cloud buiten de deur bij een groter datacenter zetten. Hoewel er dus nieuwe grote datacenters gebouwd worden, neemt het aantal kleinere bedrijfsinterne datacenters, en dus het hierboven genoemde totaal aantal datacenters, naar verwachting af.

Daarnaast heeft het CBS de levering van elektriciteit aan alle bij het CBS bekende datacenters in kaart gebracht. Deze analyse is gebaseerd op ruim 200 elektriciteitsaansluitingen van datacenters, waarvan ruwweg een vijfde valt in de categorie met een levering groter dan 7,5 GWh. Tabel 1 geeft de elektriciteitslevering via aansluitingen van datacenters weer.

Tabel 1
Levering van elektriciteit via het openbaar net aan datacenters,
2017-2019

Regio	Leveringscategorie	Geleverde elektriciteit		
		2017	2018	2019*
		GWh	GWh	GWh
Nederland	Totaal	1.647	2.360	2.740
Nederland	< 7,5 GWh	271	289	281
Nederland	> 7,5 GWh	1.376	2.071	2.460
Gemeentes Amsterdam en Haarlemmermeer	Totaal	746	1.120	1.230
Gemeentes Amsterdam en Haarlemmermeer	< 7,5 GWh	63	87	97
Gemeentes Amsterdam en Haarlemmermeer	> 7,5 GWh	683	1.033	1.133
Overig Nederland	Totaal	901	1.240	1.510
Overig Nederland	< 7,5 GWh	208	201	184
Overig Nederland	> 7,5 GWh	693	1.038	1.327

Bron: CBS¹

* = voorlopige cijfers

Volgens het CBS is de levering van elektriciteit aan datacenters (voor zover bekend) in twee jaar tijd met 66 procent gestegen. In 2017 ging 1.647 GWh naar datacenters in Nederland. Dit is gestegen naar 2.740 GWh in 2019.² Hiermee ging 2,7% van de totaal geleverde elektriciteit via het openbaar net naar datacenters, aldus het CBS. Deze gegevens zijn verzameld op basis van aansluitingen van bedrijven met een datacenter als hoofdactiviteit. Verbruik van datacenterfaciliteiten die onderdeel zijn van een bedrijf of instelling met een andere hoofdactiviteit (bijvoorbeeld een universitair medisch centrum) zijn niet meegenomen.

Een sluitend inzicht in datacenters die in ontwikkeling zijn is landelijk niet voorhanden; deze gegevens zijn ook vaak bedrijfsvertrouwelijk. Navraag bij branchevereniging NL digital leert evenwel dat er groei van grote datacenters voorzien is in Eemshaven, Wieringermeer en Flevoland. Bij gemeente Zeewolde en Hollands Kroon zijn hiervoor diverse aanvragen ingediend. Daarnaast hebben de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer nieuw vestigingsbeleid in voorbereiding om datacenters te accommoderen.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/51/elektriciteit-geleverd-aan-datacenters-2017-2019>

² Enkele kleinere datacenters zijn mogelijk onterecht wel of juist niet meegenomen

Naast deze nieuwe locaties zullen bestaande datacenters mogelijk uitbreiden en zullen op andere plekken in Nederland mogelijk kleinere datacenters gebouwd worden. In de Ruimtelijke Strategie Datacenters (Kamerstuk 34 682, nr. 9) wordt geconcludeerd dat het totaal opgesteld vermogen van 1,3 GW zou kunnen groeien naar 1,8 GW tot meer dan 3,5 GW in 2030. Dit gaat echter om opgesteld vermogen en zegt niet direct iets over de verwachte groei van het elektriciteitsverbruik.

Herkomst gebruikte elektriciteit

In 2017-2019 werd voor een deel van dit verbruik gerapporteerd aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) via het convenant MJA3 en via de informatieplicht energiebesparing. 37 bedrijven nemen deel aan het MJA3-convenant in de sector ICT. Dit zijn naast datacenters ook enkele telecomproviders en ICT dienstverleners waarbij een substantieel deel van de verbruikte energie naar datacenters gaat. Eén bedrijf kan rapporteren over meerdere datacenters. Het door deze sector in 2019 gerapporteerde verbruik van 1,9 miljard kWh is in elk geval voor de helft benut voor datacenterverbruik. Ter illustratie: alle MJA3-deelnemers bij elkaar opgeteld verbruikten in 2019 gezamenlijk 15,1 miljard kWh.

Omdat de deelnemers aan het MJA3 ook aan RVO.nl rapporteren over de herkomst van duurzame energie geeft de MJA3-monitoring een beeld van de herkomst van gebruikte duurzame elektriciteit door datacenters. Uit deze rapportages blijkt dat in 2019 95% van het elektriciteitsverbruik van de MJA3-sector ICT uit hernieuwbare bronnen kwam volgens het GvO-systeem. Slechts een klein deel van de datacenters van de partijen die deelnemen aan het convenant verbruikt Nederlandse groene elektriciteit. Uit onderstaande tabel blijkt dat drie bedrijven uit deze sector voor een deel van hun verbruik een Nederlands windcertificaat hebben. Bedrijven betalen een premie waardoor zeker wordt gesteld dat de ingekochte elektriciteit duurzaam is opgewekt. Het is aannemelijk dat die premie voor puur Nederlandse duurzame elektriciteit hoger is dan voor Europese duurzame elektriciteit. Het is echter niet uit te sluiten dat gecertificeerde Europese groene elektriciteit in de mix ook Nederlandse elektriciteit bevat.

Tabel 2
Bron Duurzame Elektriciteit sector ICT MJA3 (in 2019)

	aantal bedrijven	hoeveelheid (GWh finaal)
EU-hydro	14	532
EU-wind	7	1.082
NL-wind	3	5
Biomassa	1	7
Diverse	1	1
Onbekend	6	292
Totaal	32	1.919

Bron: RVO.nl

Omdat niet alle datacenters in Nederland aan RVO.nl rapporteren over de herkomst van duurzame energie en omdat niet alle deelnemers aan de sector ICT datacenter zijn, geeft bovenstaande tabel inzicht, maar geen sluitend beeld van de herkomst van duurzaam elektriciteitsverbruik door datacenters. De zogenoemde hyperscales, actief in Wieringermeer en Eemshaven doen niet mee aan het MJA3-convenant en vallen ook niet onder de informatieplicht. Daarnaast zijn er mogelijk datacenters die niet deelnemen aan het MJA3-convenant en/of (nog) niet hoefden te rapporteren bij de informatieplichtronde in juli 2019. RVO.nl heeft bij deze datacenters dan ook geen inzicht in het individuele gebruik, de getroffen maatregelen of de bron van de gebruikte elektriciteit.

Verminderen elektriciteitsverbruik

De motie van de leden Beckerman en Agnes Mulder roept verder op om te onderzoeken hoe datacenters energie kunnen besparen. Met het MJA3-convenant werd gestuurd op energiebesparing. De in de sector ICT uitgevoerde efficiëntiemaatregelen in de periode 2017-2019 hebben 2.179 TJ (primaire) energie bespaard. Dit convenant liep eind 2020 af waarna de deelnemers onder bestaande regelgeving vallen. Grote datacenters hebben vaak een back-upvermogen in de vorm van dieselgeneratoren. Wanneer dit vermogen groter is dan 20 MWth vallen ze onder het ETS. Op basis van cijfers van de Nederlandse Emissie Autoriteit gaat dit om 22 datacenters. Wanneer een datacenter niet onder het ETS valt, kunnen er energiebesparingseisen gesteld worden in de omgevingsvergunning of, indien het vermogen lager dan 15 MW is, vallen ze vaak onder de energiebesparingsplicht en informatieplicht. Met de voorgenomen verbreding (Kamerstuk 30196, nr. 738) van de energiebesparingsplicht vallen vanaf 2023 ook de (niet-complexe en niet-ETS) vergunningplichtige datacenters onder deze plichten.

Naast de monitoring van het MJA3-convenant bieden ook de 77 door datacenters ingediende informatieplichtrapportages inzicht in de getroffen energiebesparende maatregelen. Met de aan de energiebesparings- en informatieplicht gekoppelde Erkende Maatregelenlijst wordt richting gegeven aan energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder. Voorbeelden van uitgevoerde Erkende Maatregelen zijn het toepassen van powermanagement op servers en een energiezuinige koelinstallatie voor koeling van serverruimten.³ In dit verband werk ik overigens samen met onder andere de Amsterdam Economic Board in het LEAP-project over het energie-efficiënt maken van servers. Bij de volgende actualisatie (die in 2022 afgerond zal moeten worden) van de Erkende Maatregelenlijst neem ik de uitkomsten van dit onderzoek mee. Ook draagt dit project bij aan het bewustzijn en toepassing van efficiëntiemogelijkheden in datacenters.

³ De volledige EML lijst voor commerciële datacenters is te vinden op:
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/informatieplicht-energiebesparing/bedrijven-en-instellingen/erkende-maatregelenlijsten>

Ten slotte wijs ik bij datacenters ook op het belang om mogelijkheden voor zon-PV op daken te benutten. In dat verband krijgen gemeenten gelijktijdig met inwerkingtreding van de Omgevingswet (volgens planning 1 januari 2022) de mogelijkheid om de plaatsing van zon op dak te verplichten op gebouwen via een aanpassing in het Besluit Bouwwerken Leefomgeving.

Routekaart datawarmte

Tijdens het notaoverleg Klimaat en Energie van 7 oktober jl. heeft uw Kamer de wens uitgesproken dat gemeenten ondersteund worden bij het verkrijgen van inzicht in de locaties en potentie van datawarmte (motie Sienot c.s., Kamerstuk 32813, nr. 582). Het kabinet heeft de ambitie om datawarmte optimaal te laten benutten. Er zijn meerdere instrumenten om dat te faciliteren.

Ter ondersteuning van gemeenten en andere betrokken partijen brengt RVO.nl alle bekende en relevante gegevens over duurzame warmte in kaart in de Warmteatlas. Deze geeft zo actueel mogelijk inzicht in de locaties van beschikbare warmtebronnen, waaronder datacenters, en geeft daarbij een indicatie van o.a. de capaciteit en potentiële CO₂-reductie. Deze kaarten worden jaarlijks vernieuwd en uitgebreid met de meest recente gegevens uit de verschillende sectoren. Ik verwacht dat de informatievoorziening en bruikbaarheid van de Warmteatlas de komende jaren nog verder zal verbeteren.

Voorts is er de informatievoorziening door het Expertise Centrum Warmte (ECW) aan gemeenten. Bij de technisch-economische analyses die het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en ECW presenteren in de Leidraad (Kamerstuk 32 813, nr. 570) is gebruik gemaakt van de gegevens uit de Warmteatlas en reeds vastgestelde warmteplannen die gemeenten en provincies bij het ECW hebben gemeld. Met de Leidraad, technische factsheets en een helpdesk biedt het ECW gemeenten concrete handvatten om voor hun Transitievisies Warmte te bepalen welke (rest)warmtebronnen het meest kosteneffectief kunnen worden benut.

We zien al dat gemeenten steeds meer aandacht krijgen voor datawarmte. Datacenters zoeken in toenemende mate ook zelf naar manieren om hun warmte te (laten) benutten. Er zijn al diverse praktijkvoorbeelden van de toepassing van datawarmte waarmee waardevolle ervaring wordt opgedaan. In Eindhoven is een locatie van NorthC Datacenters (NLDC) aangesloten op de warmte-koude-infrastructuur van de High Tech Campus. In de regio Aalsmeer werkt NLDC mee aan het plan om middels een warmtenet de duurzame herontwikkeling van een gebied te realiseren. Ook in het warmtenetwerk van Mijwater in Heerlen zit een datacenter dat koude afneemt en warmte teruglevert. De gemeente Haarlem onderzoekt of zij vijftienduizend huizen kan verwarmen met de warmte van datacenter CyrusOne op het bedrijvenpark PolanenPark. Naast deze voorbeelden van concrete initiatieven zijn ook grote stakeholders zoals Vattenfall aan het onderzoeken hoe restwarmte kan worden toegevoegd aan bestaande warmtenetten.

Naast het in beeld brengen van de potentie van duurzame warmte en het ondersteunen van gemeenten om dat inzicht te gebruiken bij hun planvorming, stimuleer ik ook de benutting van restwarmte.

Zo voorzie ik in het wetsvoorstel voor de Wet Collectieve Warmtevoorziening in een zogenaamd ophaalrecht voor restwarmte. Dat zorgt ervoor dat warmtebedrijven tegen vergoeding van de uitkoppelkosten restwarmte, die anders geloosd zou worden, kunnen ophalen aan de poort van bijvoorbeeld een fabriek of datacenter. Het ophaalrecht werkt de facto als een verplichting voor de eigenaars van datacenters om een warmtebedrijf te faciliteren bij het uitkoppelen van de restwarmte, wanneer het warmtebedrijf deze warmte wil benutten.

Dankzij de herziening van de subsidieregeling SDE++ is vorig jaar ook een belangrijke financiële drempel voor het benutten van datawarmte weggenomen. In de afgelopen openstellingsronde (november-december 2020) is voor het eerst de subsidiemogelijkheid toegevoegd voor de uitkoppeling van restwarmte.

Ten slotte komt het kabinet in de loop van dit jaar met de nationale warmtebronnenstrategie, waarin een integrale visie wordt geschetst op het toekomstige warmtesysteem met een zo scherp mogelijke inkleuring van de beschikbaarheid en betaalbaarheid van duurzame warmtebronnen in de tijd en mogelijke maatregelen om hier versnelling in aan te brengen.

Met de hier genoemde instrumenten en initiatieven kom ik tegemoet aan de wens van de Kamer om gemeenten te ondersteunen bij het in kaart brengen van datawarmte en andere duurzame bronnen (motie Sienot c.s., Kamerstuk 32813, nr. 582). Tegelijkertijd wil ik geen verkeerde verwachtingen wekken. Voor de toepassing van datawarmte in de gebouwde omgeving is het belangrijk dat aanbod en vraag op een kosteneffectieve manier bij elkaar komen. Dat is niet op voorhand te garanderen. Gemeenten hebben de regierol bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving, waarbij zij voor warmtenetten zullen zoeken naar de warmtebronnen die het meest kosteneffectief kunnen worden ingezet. De businesscase voor restwarmte is daarmee erg locatiespecifiek. Voor de allocatie van nieuwe datacentra speelt een reeks aan overwegingen mee. De eventuele uitkoppeling van datawarmte wordt ook in die gevallen meegewogen maar zal in de praktijk niet altijd in de directe omgeving benut kunnen worden, ondanks de hierboven genoemde instrumenten. Bijvoorbeeld bij een grote afstand tot woonkernen.

Vestiging van datacenters

Gezien de ruimtelijke en de netimpact is op regionaal niveau zorgvuldigheid en selectiviteit noodzakelijk bij vestiging van datacenters, om te voorkomen dat andere maatschappelijke belangen te veel worden geschaad en realisatie van andere ambities wordt gehinderd of kansen worden gemist. De motie Moorlag/Agnes Mulder heeft vanuit dat perspectief opgeroepen om, in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de ruimtelijke strategie datacenters, te bezien of er een nadere aanpak moet komen gericht op het beheersen en reguleren van de impact van datacenters.

Het Rijk beoogt op regionaal niveau mede zorg te dragen voor een zorgvuldige besluitvorming over de vestiging van datacenters, waarbij de NOVI als leidraad geldt.

Vestiging van hyperscale (grootschalige) datacenters kan op locaties waar veel aanbod is van (hernieuwbare) elektriciteit, waar aansluiting op het elektriciteitsnetwerk kan worden geboden en waar ruimte minder schaars is. De voorkeur gaat hierbij uit naar vestiging in de randen van Nederland, zoals op de bestaande locaties Eemshaven en Middenmeer. Ook wijst de NOVI op de wenselijkheid van levering van restwarmte aan warmtenetten. Daarnaast zijn voor het Rijk, net zoals bij andere onderwerpen waar ruimtegebruik in het geding is, de mogelijke effecten op andere nationale belangen relevant. Het gaat zowel om effecten in het gebied zelf (waar vestiging aan de orde is) als ook om effecten in andere gebieden. Het is uiteindelijk aan de decentrale overheden om de afweging te maken of de vestiging van datacenters gewenst is, en past ten opzichte van regionale belangen en ambities. Dat is het beleid dat het Rijk heeft vastgelegd in de NOVI en dat past ook bij de sturingsfilosofie van de Omgevingswet.

Voor de planning van vestigingslocaties voor datacenters worden op dit moment (onder coördinatie van BZK) uitgangspunten hierover uit de NOVI samen met medeoverheden geconcretiseerd in Verstedelijkingsstrategieën en Omgevingsagenda's. Bijvoorbeeld in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) - waar veruit de meeste datacenters in Nederland zijn gevestigd - wordt tussen regio en Rijk gewerkt aan een verstedelijkingsstrategie, vooruitlopend op de landsdelige Omgevingsagenda NoordWest (Noord-Holland en Flevoland) die per 2021 is gestart. Daarbij is het gezamenlijke ontwikkelprincipe: *"Rijk en MRA houden regie op het ontwikkelen van datacenters afgestemd op de beschikbaarheid van stroom, de aanwezigheid van een warmtenetwerk en het verkleinen van de afstand tot de aanlanding van wind op zee of lokale (duurzame) opwekking"*.

Afspraken tussen het Rijk en decentrale overheden over de uitvoering van de NOVI worden vastgelegd in jaarlijkse landsdelige Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving (voorjaar) en de Bestuurlijke Overleggen MIRT (najaar). Het voornemen is om dit jaar ook nadere afspraken te maken over de ruimtelijke planning voor datacenters. Hierdoor kunnen we op tijd gezamenlijk nagaan of er effecten zijn op andere nationale/regionale belangen, of op andere gebieden waar mogelijk ook ontwikkelingen zijn gepland. U zult door de minister van BZK geïnformeerd worden over de afspraken die in deze overleggen worden gemaakt.

B. van 't Wout
Minister van Economische Zaken en Klimaat

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister

CC Staatssecretaris

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Directie Warmte en Ondergrond

Auteur

10.2.e

10.2.e

@minezk.nl

Datum

17 februari 2021

Kenmerk

DGKE-WO / 21047340

Bhm: 21047391

nota

Kamerbrief Datacenters i.r.t. energie

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

BBR

10.2.e

Nieuw namens de minister van
BZK/Staatssecretaris van BZK

Bijlage(n)

1

Aanleiding

In het Notaoverleg van 3 december jl. heeft uw ambtsvoorganger de Kamer toegezegd een brief te sturen over datacenters i.r.t. energieverbruik. Dit naar aanleiding van verschillende moties. Daarbij was het de bedoeling om ook breder te reflecteren op de ontwikkeling van datacenters. Er is nu gekozen om deze brief te depolitiseren passend bij de demissionaire status van het kabinet en tegelijkertijd wel de ingediende moties alsnog worden beantwoord.

Advies

- U wordt geadviseerd om de Kamerbrief datacenters te ondertekenen, waarbij ingegaan wordt op een drietal moties:
 - motie Beckerman/Agnes Mulder over een onderzoek naar het energieverbruik door datacenters
 - de motie Sienot c.s. over een routekaart datacenters.
 - En een korte verwijzing naar de afhandeling van de motie Moorlag/Agnes Mulder over het beheersen van de impact van datacenters op ruimte en energie in het kader van de Nationale Omgevingsvisie.

Kernpunten

- Naarmate de maatschappij meer gebruik maakt van data groeit de datacenterssector. Vanwege o.a. het hoge elektriciteitsverbruik van datacenters en de impact op het landschap ('verdozing') is de meerwaarde van datacenters het afgelopen jaar onderwerp geweest van discussie in het politieke debat en in de media¹.

Ontvangen BBR

¹ O.a. in de uitzending van Zondag met Lubach van 11 okt 2020, en in uitzendingen van de Hofbar van 17 juni en 8 december 2020. En ook artikelen van het NRC;
<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/24/nieuwe-datacenters-het-papierwerk-komt-later->

- De Kamerbrief beantwoordt twee moties die hierover zijn ingediend: (1) de motie Beckerman/Agnes Mulder over een onderzoek naar het energieverbruik door datacenters en (2) de motie Sienot c.s. over een routekaart datawarmte. Ook wordt de brief benut om kort in te gaan op de motie Moorlag/Agnes Mulder over het beheersen van de impact van datacenters op ruimte en energie, die onder coördinatie van BZK in het kader van de Nationale Omgevingsvisie wordt uitgevoerd.
- De brief geeft zo feitelijk mogelijk antwoord op de betreffende moties. Beleidsmatige standpunten, o.a. over de (positieve en negatieve) effecten van vestiging van datacenters in Nederland en de eventuele vestiging van een grootschalig datacenter nabij Zeewolde, zijn in de brief zoveel mogelijk buiten beschouwing gelaten.
- De conclusie van de brief is ten eerste dat het stroomverbruik door datacenters groeit. Van 2017 tot 2019 is het energieverbruik door datacenters gegroeid van 1,6 TWh naar 2,7 TWh (met 66%) volgens het CBS (op basis van aansluitingen met de hoofdactiviteit "datacenter"). Dat betreft 2,7% van het totaal elektriciteit dat via het openbaar net in 2019 is geleverd, aldus het CBS.
- T.a.v. de motie Sienot over het gebruik van restwarmte uit datacenters benoemt de brief verschillende instrumenten waarmee handelingsperspectief wordt gegeven;
 - de Warmteatlas die inzicht geeft in de lokale warmtevraag en in de aanwezigheid van warmtebronnen in Nederland.
 - het ophaalrecht in de nog in te dienen Wet Collectieve Warmtevoorziening, waarmee warmtebedrijven het recht krijgen om restwarmte van bedrijven gratis te benutten.
 - Via de SDE++ subsidiemogelijkheden aan decentrale overheden en warmtebedrijven om datawarmte te benutten.
- De Kamerbrief verwijst verder naar de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de bijbehorende uitvoering, waarbij het Rijk onder coördinatie van BZK gezamenlijk met decentrale overheden nadere afspraken beoogt te maken over vestigingslocaties van datacenters.
- Tijdens de afstemming van deze brief met BZK hebben de bewindspersonen van BZK verzocht twee zinnen te schrappen uit de brief waar - in verwijzing naar het opgenomen beleid uit de NOVI - werd aangegeven dat decentrale overheden in de lead zijn voor keuzes over vestiging van datacenters. De reden hiervoor is dat BZK & LNV op dit moment gesprekken voert met de provincie Flevoland en de gemeente Zeewolde over de wenselijkheid van de vestiging van een grootschalig datacenter binnen de gemeente, waarmee de inzet van Rijksgronden met een landbouwfunctie is gemoeid.
- In het verlengde daarvan is er in het maatschappelijke debat een toenemende roep om meer Rijksregie in de ruimtelijke ordening. Dit komt ook regelmatig aan de orde als het gaat om de vestiging van datacenters, gezien de ruimtelijke impact. De verwachting is (mede o.b.v. de verkiezingsprogramma's) dat een nieuw Kabinet die regierol verder wil invullen. Het is de vraag of de huidige aanpak, waarbij decentrale overheden

(ondanks Rijksbetrokkenheid) toch in de eerste plaats keuzes maken over vestigingslocaties voor datacenters, daar voldoende op aansluit.

Kenmerk
DGKE-WO / 21047340

Toelichting

- De motie Beckerman vraagt om veel (gedetailleerde) informatie. Dit is opgenomen als inventarisatie als bijlage bij de brief.
- Met betrekking tot de uitvoering van de motie Sienot hebben we de verantwoordelijkheden van het kabinet neergezet. Het kabinet geeft de instrumenten aan decentrale overheden en warmtebedrijven om datawarmte te benutten. Dit geeft geen garantie dat dit in alle gevallen ook gebeurt. Of restwarmte kan worden benut is immers van veel zaken afhankelijk, zoals de afstand tussen warmteproducenten en woonkernen, kosten, voldoende afnemers, etc. Bovendien gaan de gemeenten en warmtebedrijven hier uiteindelijk over.
- Onder coördinatie van BZK is het de intentie om in het uitvoeringsproces van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) bestuurlijke afspraken te maken met decentrale overheden over vestiging van datacenters. De NOVI is de visie van het Rijk op de ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving, en is in 2020 namens het Kabinet opgeleverd. De NOVI bevat een aantal locatievoorkeuren voor vestiging van datacenters vanwege o.a. de ruimtelijke en landschappelijke impact. In de NOVI is opgenomen dat decentrale overheden primair verantwoordelijk zijn om keuzes hierover te maken, maar waarbij tegelijkertijd wordt aangegeven dat het Rijk wel nadere afspraken wil maken met decentrale overheden over vestigingskeuzes vanwege de impact van datacenters.
- De Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA, uitvoeringsorganisatie van EZK) adviseert ons om op nationaal niveau meer regie te nemen op grootschalige vestigingslocaties voor datacenters, aangezien dat voor bedrijven en infrastructuraanleg meer helderheid kan geven. Als Rijk maken we een bewuste afweging om dat niet te doen, aangezien de locatiekeuze in de eerste plaats een directe lokale ruimtelijke impact heeft op de omgeving van inwoners. Gemeente en provincie staan daar het dichtst bij.
- Vanuit BZK en LNV lopen er momenteel gesprekken met de provincie Flevoland en gemeente Zeewolde over de mogelijke vestiging van een grootschalig datacenter. Dit omdat er mogelijk Rijksgronden mee gemoeid zijn die nu een landbouwfunctie hebben en omdat er eventuele andere nationale ruimtelijke belangen (zoals landschap) geschaad kunnen worden. In de brief wordt kort gerefereerd naar die gesprekken. V.w.b. EZK is dit inhoudelijk iets tussen BZK en LNV en de decentrale overheden. Het Nederlands Dagblad heeft recent (25 feb.) een artikel gewijd aan de casus, waarin de gemeente Zeewolde positief reageert op de komst van het datacenter (ondanks de grote oppervlakte en beperkte werkgelegenheid), en TenneT ook aangeeft geen problemen te zien om dit datacenter aan te sluiten op het hoogspanningsnet.